

ЛЕМКІВЩИНА LEMKIVSCHYNA 1986

Ч. 2

НАША ЦІЛЬ: ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЕТНОГРАФІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ
У ВІЛЬНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ.

OUR MOTTO: THE UNITY OF UKRAINIAN ETHNOGRAPHIC TERRITORY
IN FREE UKRAINIAN STATE

ЛЕМКІВЩИНА
КВАРТАЛЬНИК

РІК 8 ЧИСЛО 2(29) ЛІТО 1986

видає

ФУНДАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ

з рамени:

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЛЕМКІВЩИНИ
І ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

ВИДАВНИЧА КОМІСІЯ:

Мирон Мицьо	— Голова
Марійка Дупляк	— Заступник Голови
Юліян Котляр	— Адміністратор
Василь Скомський	— Фінанс. Референт

адреса

"Lemkivschyna"
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Річна передплата 8,00 ам. дол., — летунською поштою
12,00 дол. річно. Ціна числа 2,00 ам. дол. (або рівновартість в чужій валюти).

На Вашій адресі є зазначено, доки заплачена Ваша передплата.

ЧИ ВИ ЗЛОЖИЛИ ВЖЕ СВОЮ ПОЖЕРТВУ НА
"ФУНДАЦІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕМКІВЩИНИ"?
ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ! ЧЕКИ І
МОНІ ОРДЕРИ ВИЛИСУЙТЕ:

"THE LEMKO RESEARCH FOUNDATION"
і шліть на адресу:

The Lemko Research Foundation
P. O. Box 651 Cooper Station
New York, N. Y. 10276 USA

Ваші пожертви є звільнені від податку в ЗСА.

Printed in U.S.A.
by Computoprint Corporation
335 Clifton Ave, Clifton, N.J. 07011

ЗМІСТ

Вітаємо "Журавлів"!	1
Я. Вільямовський: Бункер "Стяга". Перекл. І. Лико	2
І. Лико: Геройська смерть "Стяга"	5
Б. Морохівський: Ще один спогад з Лемківщини	7
Концерти хору "Журавлі" з Варшави	9
Появился значок	9
о. П. Ковалчик: Спомини старого Лемка	10
М. Босслав: У жнива. Полудень.	13
бч.: Українське населення Устрик Долішніх перемогло	14
По сторінках "Нашого Слова"	16
М. Остромира: Лемківщина в огні	16
П. Попата: 30 років існування музею української культури в Свиднику	20
Й. Дудка: Стяг	21
Фонд допомоги при КУ ООП	22
Я. Назаревич: Відбувся VII Крайовий З'їзд Об'єднання Лемків Канади	23
Річні Загальні Збори	24
З листів до Редакції	26
Список жертводавців — колядка 1985/86	27
Пресовий Фонд журналу "Лемківщина"	28
English Summary	обкл.
<i>Наша обкладинка: Свято жнів в селі Команча сяніцького повіту, літо 1985 р.</i>	

УВАГА — КАНАДА!

Всі розрахунки за журнал і інші видання просимо
розвраховуватись тільки в американській валюті. Розчи-
слення в канадській валюті завдає нам труднощі і великих
втрат.

АДМІНІСТРАЦІЯ

АДРЕСА КРАЙОВОЇ УПРАВИ ООП:

Organization for Defense of Lemkivschyna
P.O. Box 7
Clifton, New Jersey 07011-0007

РЕДАГУЄ КОЛЕГІЯ:

Марія Дупляк
Іван Лико
Катерина Мицьо
Михайло Черешньовський

Редакція застерігає собі право виправлювати мову, скорочу-
вати та корегувати надіслані матеріали. Передрук матеріа-
лів з "Лемківщини" дозволяється при умові подання повної
назви журналу. Прислані матеріали Редакція не повертає.

ВІТАЄМО "ЖУРАВЛІ" В!

З історичних моментів хору "Журавлі". Ювілейний концерт у варшавській фільгармонії — 1982 р.

Як нас інформують, 23-го вересня 1986 приїжджає на континент Північної Америки український чоловічий хор "Журавлі" з Варшави.

Цей славний український хор був створений його диригентом Ярославом Полянським у 1972 році. Його співаки, розсіяні на сотках кілометрів просторів чужої-чужини, стрічаються і співають лише у вільний від праці час — але разом творять один із найкращих, на рівні професійних хорів, хоровий ансамбль.

Перший концерт "Журавлів" відбувся в лютому 1972 року в Музичній академії у Варшаві, а відтак розпочалась мандрівка по сценах Кракова, Варшави, Вроцлава, Щецина, Гданська, Кошаліна, та селах Мокре, Стегни, Лельково, Бранево, Білий Бір, Лосе та інших. В 1975 році відбулось перше закордонне турне до словацького Свидника; в 1977 р. участь у XII Міжнародному фестивалі хорової музики в Мендинздроях, де хор отримав одну з нагород. В 1980 році "Журавлі" награли першу і одиночну платівку, на якій знаходиться 16 пісень церковного та народнього характеру.

Від 1982 року диригентом хору є Роман Рибакович.

Ми закликаємо українську спільноту своєю масовою участю у концертах належно привітати "Журавлів" на вільній землі Вашингтона!"

Плян виступів в Канаді і ЗСА, диви стор. 9 "Лемківщини".

Весною 1947 р. приступлено до остаточної розправи з українським націоналістичним підпіллям, яке від закінчення війни паралізувало життя на південнно-східніх теренах країни. 17-го квітня видано задовідження Державної Комісії Безпеки про переведення надзвичайної, широко закроеної операції проти збройних відділів Української Повстанської Армії. Одночасно покликано спеціальну Операційну Групу "Вісла" під командуванням ген. Стефана Моссора. Посилено також переселення українського населення на терени воєводств ольштинського, кошалінського, щецинського. З дня на день корчилось запілля сотень УПА, що сіяли смерть і згарища.

Уже літом 1947 р. активність українського підпілля в Польщі почала зникати. Цілковито завели бандерівські пляни довго триваючого спротиву в сотках приготованих бункерів і сковищ. Час знаменитості УПА уже належав до минувшини. Убивці ген. Кароля Сьверчевського, сотенні "Хрін" і "Стах" рятувались втечою з Польщі. Мережа розвідкої служби ОУН-УПА була цілковито пошарпана. Рухливі до тієї пори, добре узброєні в машинову зброю, а навіть міномети, чоти і сотні, заправлені в диверсійні діяльності, були заготовлювані щораз гірше і змушувані до постійного криття під землею. Бракувало інформаторів і добровольців до дальшої боротьби. Дисципліна серед упістів була щораз слабша і оунівські "політ-виховники" лише кровавим терором вдержували ще певну кількість людей в військових ризах. Однак боротьба з недобитками куренів УПА й надальше була важкою. Сфанатизовані стрільці, з яких багатьох мали за собою бойовий вишкіл в одиницях СС і української поліції, часто до кінця ставили спротив. Защиті в лісових масивах скривались перед військом в знаменито замаскованих підземельних криївках, звичайно кілька-поземих, достосуваних до довго тривалого перебування. Курінь ватажка Василя Мізерного пс. "Рен" ще в 1946 р. мав біля 300 таких криївок. Патрулям КБВ і ВОП з найбільшою трудністю вдавалось викривати до них входи. Власні звичайно мали продумано сконструйований механізм. Знаходились вони приміром в скринці присипані землею. Можна було втиснутись під нею лише відповідно перекрутити і піднісши до гори обі її половинки. Вхід укривано рівнож у пнях старих дерев. Нерідко упівські чоти виступали в польських уніформах. Судьба тих, що дали набратись, була жорстокою.

Крайовий Провідник ОУН на тзв. "Закерзонський Край" (південно-східні терени Польщі) Ярослав Старух, пс. "Стяг", не крив перед найближчим співробітником, пс. "Орлан", що надходить критичний момент для діяльності УПА в Польщі у зв'язку з чим належить подумати про переїзд в інший терен. Надії

Вільний переклад описової статті Яцка Вілямовського, надрукованої в польському журналі "Перспективи", 1984 р.

БУНКЕР "СТЯГА"

на поміч із зовні завели. Безуспішно пробувано доторти до бандерівського Проводу в Мюнхені. Останній контакт із своїм зверхником "Стяг" мав в травні 1964 р. Довідався тоді, що Захід не має заміру поперти диверсійні дії УПА і з її приводу заангажуватись в новий збройних конфлікт. "Стяг" робив зусилля відновити контакт з Бандерою осінню 1946 р. за посередництвом якоїсь-то Наталії Бошук, яка подавалась крізь територію Чехословаччини до Західної Німеччини під претекстом злученняся з мужем. Однак не зінав, що зв'язковий пункт в Празі, вживаний ще в міжвоєнному періоді, від давна є розконтрізований.

В обличі фіяска своїх політичних концепцій, обтяжених відповідальністю за численні злочини супроти цивільного населення і колаборацію з гітлерівським окупантами, більш спритні упісти почали забігати за власну шкіру. Шеф оунівської Служби Безпеки в Польщі Петро Федорів, пс. "Дальнич", бажаючи запевнити собі спокійну майбутність нав'язав безпосередній контакт з американцями без відома "Стяга". В лютому 1946 р., військовий аташе США в Польщі який-то Роман Мрозінські одержав перший пакет розвідчів матеріалів, опісля ще кількаразово добито торгу. Однак "Дальнич" не діждався "перекиду" на Захід. Польська влада безпеки скопила його у вересні 1947 р., в Річиці (Жечиця — ІЛ).

Рівнож контакти між групами ОУН-УПА діючими на терені СССР а Крайовим Проводом в Польщі були вже рідкісними. До бункера "Стяга", укритого в монастирських лісах, недалеко Любачова, в 1946 році курієри доторли лише дважды.

В 1947 р., контакти були зірвані і то саме тоді, коли упісти за всяку ціну хотіли вдергати вплив на переселення українського населення. Зв'язкові "Стяга" ловились продуманих способів, щоб без сліду переступити кордон. До чоботів притверджували відповідно змонтовані засувки, імітуючі сліди дикої лісової звіринини, але супроти чуйності кордонної служби і органів безпеки всі "впадали" перед доторяттям до Львова. Деякі з них, бажаючи хоча частинно реабілітуватись, заоферували поміч в розшуках за

криївкою свого шефа. "Стяг" видавався бути щораз більше окруженим.

Справою зловлення "Стяга" особисто інтересувався тодішній заступник міністра публічної безпеки ген. Гжеґож Корчинські. О противнику знатно майже усе. Ярослав Старух, по професії адвокат, був одним з найактивніших речників українського націоналізму. Ще перед вибухом війни піднявся агентурної співпраці з Абверстелле (гітлерівська військова розвідка), подібно як його пізніший співробітник в Польщі Іван Шпонтак, пс. "Залізняк", "Дубровник". По агресії Німеччини на ССРУ увійшов в склад самозванчого уряду "самостійної України" Ярослава Стецька і керував пропагандою. Разом з іншими членами цього уряду був німцями інтернований. Не на довго. В келії знайшовся знову в 1943 р., але тим разом ОУН викупила його від німецької поліції за значну суму грошей. Під охоронною парасолею гітлерівських спеціальних служб через якийсь час діяв легально, мешкаючи у Львові у приятельки Алєксандри Єзерської на Байках під ч. 24. Написав кілька політичних брошур, зяючих їдью антипольської і антирадянської ненависті, які опісля УПА кольпортувала в Польщі.

Польській владі безпеки, по зловлені кількох осіб з окруження "Стяга", вдалось устійнити більше число його псевд і організаційних контактів. Він був незвичайно вразливий в питанні особистої безпеки і давав про як найглибшу конспірацію. Під псевдом "Стяг" виступав виключно в контактах з оунівцями в рамках Проводу. Пропагандивні матеріали розprowadжувані в Польщі підписував пс. "Ярлан", а інструкції та організаційні доручення пс. "г", іншого зчерги псевда — "ІООІ" вживав у штабових зв'язках. Саме таким був документ сигнований під датою 25 липня 1947 р., доручений Іванові Шпонтакові, по зміні структури ОУН (в 1945 р.), командирові куреня на тзв. відтинку II, криptonім "Бастіон" (повіти: ярославський, любачівський, південня частини повіту Томашів Любельський) та одночасно шефові штабу цілої округи криptonіму "Сян", означаючого в упівській номенклатурі "Закерзонський Край". В цьому ж документі наказувано розв'язання усіх діючих ще збройних груп УПА і вислання їх членів, з захованням відповідних засад конспірації, на терен Радянської України або на Відзискані Землі. Не писано очевидно о "демобілізації", а лише о завішенні збройної діяльності до часу, коли можна буде її підняти у догідних умовах. Було це наявне пітвердження, що піднята польськими властями акція "В" приносила сподівані наслідки.

Самий Крайовий Провідник ОУН на Польщу — "Стяг", супроти неможливості безпечноного продистання на Захід (деконспірація перекидних каналів) заміряв переступити кордон з ССРУ. Таке рішення було піднято остаточно, коли в руки польських властей безпеки попав на кордоні з Чехословаччиною господарчий провідник, пс. "Вишинський", що

Пам'ятник польським варварам, які згинули під час нищення лемківських сіл і місточок, а які обороняла славна УПА.

віз для "Стяга" фальшиві документи спрепаровані в Мюнхені. Але і ці плани перечеркнув біг подій:

В липні 1947 р., в селі Старе Брусно, зловлено останнього з п'яти зв'язкових Ярослава Старуха. По переслуханні в Любачові він потвердив, що крайовий провідник живе і ще перебуває на території Польщі, скриваючись в монастирських лісах в одному з бункерів, очерканих криptonімами "Бук" і "Бельведер". На їхній слід натраплено в кілька місяців пізніше, вже по дрібничкових, послідовних розшуках в околицях Верхратої, Горинця, Брусна і територіях, що граничили з повітом Томашів Любельський.

16 вересня 1947 р., відділи, що входили у склад операційної підгрупи КБВ "Любачів" ввійшли в комплекс монастирських лісів. Метр по метрі перечісувано лісовий терен, колючи землю сталевими прутами. Глухий відголос і опір могли вказувати, що під землею криється стеля бункера. Відкрито чимало магазинів з харчами, кашою і мукою, часом соленим м'ясом в бочках. Бандерівці чайже мали замір крітись на цих теренах як пиш довго це вдаватиметься... Деколи натраплено на спрітно імпровізовані криївки для оунівських штафт доставляючих пошту. Але не було найважливішого — бункера, в якому скривався "Стяг".

Вчасним ранком 17 вересня жовнірі операційної підгрупи "Любачів" приступили до ґрунтовного перечісування найближчої околиці XVI-столітнього села Монастир, вже давно цілковито спаленого уліс-

Під сивим небом розстелилась
Земля вівса та ялівцу.
Скорбота мохом оповила
Задуману країну цю.

Як символ злиднів виростає
Голодне зілля-лобода.
Відвічне небо і безкрає,
Відвічна лемківська нужда.

Б. Антонич: "Елегія про співучі двері"

тами. До пополудня не було жодних вислідів. Люди відчували змучення. Заряджено перерву. Відпочивали ми — згадує один із учасників акції, сьогодня підполковник Ян Світа — на лісовій доріжці, здається давно не учащаний. Одного із зв'язкових я післав по воду, а іншим трьом розвідчикам казав докладно перешукати найближчий загайник. Ледви, що зачав я пити, коли прибіг один із них і підексцирований зголосував мені, що знайшли якесь підозріле місце. Я підрівався негайно і вже в дорозі питав про подробиці. Каже мені, що відкрили неначе стежку, а на ній штучно засіяну траву, знов в поблизжі галузки сосонок є пообтирані. Дальше є штучно зasadженій ялівець, який легко вийняти з землі, а біля нього свіжо насипане їглив'я. Зібрали я людей, подав тирапієрі сигнал; Вперед! Знаходжу мало учащану стежку. Галузки дійсно пообтирані і то в кількох місцях. Росте трава, дещо відрізняючися від лісової трави. Підхожу до ялівцю. В цьому моменті нагло відкривається кляпа покрита травою, із отвору вихиляється до пояса упіт і поре по нас серією з автомата. Вчинив я уник і впав на взнаки до заду.

Не було сумніву, що натраплено на великий бункер, сильно боронений. Жовнірі окружили небезпечне місце у промені 60 метрів. По докладній люстрації терену викрито вентиляційні отвори підземельної криївки. Встрілено до них набої з ракетниць, щоб димом викурити бандерівців з бункера. Але противник не резигнував із спротиву. Виявилось, що у промені 40 метрів бункер був хоронений чимось в роді мінової запори. Творили її щонайменше 16 набоїв, переважно артилерійських, калібрів понад 120 мм із спеціально приготованими запальниками. До кожного із них вів електричний провід зникаючий під зем-

лею. Скриваючися мали замір здетонувати набої. Один із них дійсно експлодував, але не спричинив жодних втрат по польській стороні. Лишні завели і саперам вдалось їх пізніше зневітралізувати.

"Стяг" і його співовариши не опускали своєї криївки. Не заміряно бльокувати її в безконечність. Одначе командування групи не хотіло резигнувати із зловленням крайового провідника живим, коли вдалось устійнити, що з певністю є під землею. Крізь вентиляційні отвори поновно встрилено кілька набоїв з ракетниць. По хвилині здолу розляглись глухі стріли. Акцію перервала западаюча темрява.

Слідуючого дня рано, на наказ командира групи, відчинено всі викриті отвори, що вели до нутра бункера. З челюстей найперше бухнув струм повітря, а опісля почав видобуватись густий чорний дим млявого запаху. Було вже очевидне, що не вдається взяти бандерівців живими, догадуванось, що найправдоподобніше поповнили збрінне самогубство, упередньо підпалюючи свою криївку.

В часі відкопування бункера натраплено на двопоземе обширне приміщення з магазинами, пристосоване до довшого побуту в ньому навіть 10 осіб. Здібано 3 надпалені тіла не живучих вже від кількох годин людей. Оглядини виявили, що двох померли від пострілів у зад голови. Третім був "Стяг". Зідентифіковано його при помочі упітів упередньо пійманіх, які з ним стрічались. Його згорните тіло спочивало побіч надпаленої причини. Опісля усталено, що найправдоподобніше убив своїх компанів, а самий, щоб не впасти в руки польських жовнірів, зажив цянкалій.

Внутрі бункера знайдено зброю різного походження й амуніцію, замкнену касету з довіреними організаційними документами, польську і чужу валюту та пресові витинки.

Смерть крайового провідника ОУН і зловлення чимало його найближчих співробітників були ударом завданим українському підпіллю. Це дозволяло мати надію, що любачівська земля і сусідні терени будуть вільні від терору. Незабаром стріли дійсно замовкли там на добре.

КБВ і сили безпеки в 1947 р., віднесли значні успіхи у боротьбі проти УПА. На 23 діючих в Польщі командирів куренів і сотень 13 вбито, 3 зловили чехословацькі органи безпеки і передали польським властям, 4 продістались до американської зони ("Бродич", "Громенко", "Крук", "Беркут"), 3 загинули без вістки. Але погоня за деякими ватажками тривала ще довго.

Особливо характеристичним є припадок курінного "Залізняка", який в листопаді 1947 р., опустив Польщу, перенісши до Чехословаччини. Щойно після одинадцяти років вдалось його розконспірувати і поставити перед судом. Хоча розпочав нове життя, не оминув справедливості.

З польської переклав
І. Лико

ГЕРОЙСЬКА СМЕРТЬ "СТЯГА"

У польському журналі "Перспективи", (1984 р.) з'явилася описова стаття, Яцка Вілямовського про ліквідацію Крайового Провідника ОУН на Закерзонні — "Стяга".*

Стаття цікава тим, що вперше виявляє правдоподібні обставини, в яких геройською смертю згинув Ярослав Старух, псевдо "Стяг". З нашої сторони немає жодного джерельного матеріалу на цю тему, тому опис польського автора — на мою думку — в загальному можна прийняти за приблизно правдивий, за деякими виїмками тенденційного насвітлення явищ.

У вступному описі умовин боротьби з українським підпіллям Яцек Вілямовський не може визбутися польського способу насвітлення причин снаги, завзяття й посвяти вояка Української Повстанської Армії. Між іншим, він говорить:

"Дисципліна серед упітів була щораз слабша (літом 1947 року — /Л/) і оунівські "політвиховники" лише кривавим терором вдернували ще певну кількість людей у військових ризах".

Навівши таке твердження, зараз таки в наступних рядках, не можучи затерти історичної правди, автор заперечує собі самому, кажучи:

"Однак боротьба з недобитками куренів УПА й далі була важкою. Сфанатизовані стрільці, з яких багатьох мали за собою бойовий вишкіль в одиницях СС і української поліції, часто до кінця ставили спротив."

Насувається питання на основі чого автор твердить, що ОУНівські політвиховники лише кривавим терором вдернували ще певну кількість людей у

... українець боровся за слушну справу — за вільне життя на рідній землі, на що природне право має кожна нація нашої планети ...

військових ризах? А коли б навіть заіснували спроби стосування терору, то щоб уникнути його, у вояків

* Переклад цієї статті на українську мову див. "Лемківщина" стор. ???

Деталь з деревориту Н. Хасевича, виконаного в 1949 р. в Україні.

УПА мусіли б зродитися спонуки до дизерції і переходу на сторону ворога. Такі спроможності вони мали майже кожної хвилини: у бою, в часі перемаршів, чи навіть втекти зі стійки. Авторові відомо, що так не було, але щоб применшити високу мораль українського воїна УПА — обоятно чи це бувший вояк СС, український поліцист, студент, чи звичайний сільський хлопець — чіпається твердження про кривавий терор, а любов українського повстанця до свого народу, снагу боротьби аж до загину задля покращання рабської долі рідної матері, батька, брати чи сестри та всієї української нації, очеркає словом — фанатизм.

Признання автором правди звелося б лише до одинокого твердження, а саме, що українець боровся за слушну справу — за вільне життя на рідній землі, на що природне право має кожна нація нашої плане-

ти. Але на такі вислови спромагаються лише одиниці поміж поляками.

З таким суб'єктивним (чи може наказовим — ІЛ) підходом Вілямовскі описує смерть двох упістів, які згинули разом зі "Стягом". Зразу говорить він:

"... додадуємося, що правдоподібно поповнили збірне самогубство ...".

але кілька рядків нижче каже:

"Опісля усталено, що найправдоподібніше ("Стяг" — ІЛ) убив своїх компанів ...".

Якщо раз усталено, значить, не може бути жодних сумнівів, але видно нічого не усталено, бо вислів "найправдоподобніше" перекреслює всі усталення. Звідси й висновок, що речення про вбиство двох друзів "Стягом" (пострілами в потилицю — ІЛ) автор помістив тому, що йому самому важко було призвати об'єктивну правду, та щоб не поставити моральної і бойової вартості українського воїна на піддесталі слави. Бо там де в більшій бойовій групі, в ризах кривавого терору, вояків УПА держить оунівський політвиховник, то в групі лише трьох — провідник стріляє в потилицю своїх співробітників, чи підвладних? Як це могло статись? Чи вони оба на команду відвернулись потилицями до свого провідника? Чому жоден із них не застрілив "Стяга", хоча б для заслуження на "лагідний і ласкавий" присуд польських "властей справедливости", або може й помилування?

Також як правило, в польських описах чи спогадах про визвольні змагання української нації під час і після Другої світової війни не може обійтися без "пришилення латки" колаборації ОУН-УПА з гітлерівською Німеччиною. Також і Вілямовскі не спромігся на об'єктивний підхід. В одному реченні говорить він:

"В обличі філяска своїх політичних концепцій, обтяжені відповідальністю за численні злочини супроти цивільного населення і колаборацію з гітлерівським окупантам [...]"

Приступаючи до опису згаданої події авторові було відомо, що ОУН почала організувати збройну самооборону за часів німецької окупації українських земель, і що УПА так само завзято й здетерміновано вела збройну боротьбу з гітлерівським, як опісля з комуно-московським та комуно-польським окупантами. Навіщо ж тут колаборація з гітлерівцями? Відомо, що ввесь український народ, віками нелюдяно гноблений і понижуваний поляками і москалями у своїй національній гідності, пов'язував надію власної державності із приходом німців, але ця надія була розстріляна із вмаршом на українську землю першого сталевого нацистського чобота. Німці несли смерть українській нації і саме УПА постала в обороні перед фізичним її знищеннем.

Якщо йдеться про відповідальність "за численні злочини супроти цивільного населення" — на мою

думку — це питання треба розглядати на основі взаємо-відносин між обома народами. Не вглиблюючись в давнішу історію українсько-польських взаємин пригадаймо, що український народ не поставив своєї збройної сили — Української Повстанської Армії з метою заграбувати і окуповувати польські, чи інших сусідів землі. УПА була витвором історичної конечності — самооборони перед жорстокими окупантами українських земель. І як така, вела оборонну боротьбу способами, які супроти українського народу стосували окупанти.

Відвічна ненавість між українцями і поляками, що датується ще княжих часів, не є нашою "заслугою", але таки поляків. Ми, українці, ніколи не йшли на підбій Польщі, але поляки простягали імперіялістичну руку по українські землі від давен-давна. Вже на початку XVIII-го століття польська шляхта зложила проект нищення України.

"Розпеченим на-біло залізом карала нас Польща на нашій Україні ще за княжої доби, саджала нас на

...український народ, віками гноблений і понижуваний поляками і москалями, пов'язував надію власної державності із приходом німців ...

пали під час козацької доби; карала нас під Австрією та під час санатійних часів, але чи не найжорстокіше взялася до карання українського населення під Польщею комуністична Польща".*

Отже, якщо обтяжувати відповідальністю, то кого і за що? Нападено за те, що боронив себе від смерті, чи нападаючого, що відіймаючи від рота нападено останній кусок хліба, у його власній хаті, дусив його на смерть?

На закінчення належить висловити признання авторові Яцкові Вілямовскому за те, що у своєму описі ні разу не вжив вислову "банда", чи "бандити", але спромігся на такі вислови як "УПА" або "упісти" (в польському уповіці — ІЛ).

* I. Гвозда, "Сучасна ситуація лемків в Польщі на тлі кількох історичних прикладів відношення поляків до українців". *Аннали* ч. 3, видання Фундації Дослідження Лемківщини, Нью-Йорк, 1982, стор. 16.

ЩЕ ОДИН СПОГАД З ЛЕМКІВЩИНИ

Закінчення

Наше партизанське життя пробігало нормальню, якщо під поняттям "нормальності" розумітимемо злидні підпільного життя. Моя рана, хоча не дуже грізна, докучала пекучими болями, та дуже повільно зговоувалась. Бандаж не міг довго вдергатись на нозі, постійно спадав вдолину, відслонюючи рану, спричиняючи забруднення в часі маршів. Шорсткий матеріял штанів подразнював рану, що продовжувало гоєння, але вкінці місток рани відпав, залишаючи велику близну.

Настиали зимніші осінні дні. Ночами мороз почав скувати землю, пронизуючи дошкульні вітри проникали до людського тіла, добавляючи "комфорту" до вигод партизанського життя. На моє лихо, в таких умовинах, підійшов до мене стрілець, який був позиціонив мені плаща, жадаючи його звороту. Я був змушенний це зробити, бо така була наша умова. Це залишило мене у незавидній ситуації, бо лиш в німецькому уніформі, без теплішого верхнього прикриття вітер дошкульно пронизав аж до кості.

В другій половині листопада несподівано я довідався, що два рої сотні "Бурлаки" вибираються в терен дії к-ра "Хріна". На моє прохання, я і мій товариш, що припадково були залишились в Перемишлянщині, дістали дозвіл вернутись в наші терени. По упливі одної доби ми долучилися до сотні "Хріна". Командир розпитував детально про все, що його цікавило, а ми, як уміли так розказали.

Я дуже тішився поворотом у свої знані терени, між знайомих мені друзів, серед яких не було усіх, яких я залишив був перед відходом на вишкіл, бо в безнастannих бойових акціях і боях з ворожими військами, віддали своє молоде життя за Батьківщину, за народ.

На гірше змінились і тут умовини партизанського життя. Під кінець осені польські військові відділи змогли діяльність проти УПА, та пасифікаційні акції проти українського цивільного населення. Наша сотня була змущена змінити тактику руху в терені. Майже ввесь час ми квартирували в глибині лісів, бо по селах вешталися переважно багато сильніші відділи польського війська. Квартирування відділів УПА в селах грозило небезпекою безоборонним селянам, яких поляки — в таких припадках — арештували, тортурували, а то й вбивали.

По лісам також неможливо було квартирувати довший час на одному місці, бо й туди часто запускалися поляки, особливо в пошуках за сотнею "Хріна", яку завзялися знищити за всіляку ціну. Це з чер-

ги спричинювало утруднення зв'язку з цивільним населенням, а передусім прямо неможливим стало забезпечення сотні в харчі. В тамтому часі ми й забули про поняття якогось нормального, хоча б найскромнішого, прохарчування. Постійні, майже не даючі змоги відпочинку, марші і напів звірячий триб життя спричинили, що й одяг не відержував. Майже ми усі мали пірваний верхній одяг як і білля. В кого не пірвалось в маршах, той мав повипалювані діри від вогня, при якому відпочивав, запавши у глибокий сон, знеможений трудами незавидного життя. Навіть воші, що густо загніздились у пірваному, нерідко брудному шматтю, не перешкоджували в насоловджуванню отим одиноким добродійством, який був сон, а якого нам так дуже бракувало.

На наше горе й природа спримирилася з ворогом. Зима 1946/47 років стала набагато морозніша чим попереднього року, снігу прибувало з кожною годиною. Одним словом — зима скувала українську землю цілою силою своїх оковів. Великі, в пояс верстви снігу не лише були перешкодою і важким утрудненням в маршах, але передусім чинником деконспірюючим, бо ворогові легко було нас переслідувати по слідам.

В описаних умовинах наша сотня залишилась в постійних мандрівках по терені. З лісів над селом Вислік Великий нераз треба було пройти в околиці Волі Мігової, звідтам під чехословацький кордон до села Бальниця, то знов назад до Вислока Великого, а звідтам на північ, в околиці Буківська. Кілька-десять кілометрові марші о голоді, по глибоким снігам, виснажували нас до решти сил. Не один із нас падав із сил, не можучи воліktи ніг за собою, тоді сильніші друзі піднімали попід руки й помогали дійти до місця, де можна було відпочити й погрітись при вогні, погасити спрагу водою розтопленого снігу. Та й при вогні, коли нагрівся один бік тіла, до другого добирався, аж до самої кости, морозний вітер. Чимало разів, запавши у глибокий сон, пробудившись не побачив світу, бо груба верства снігу прикрила всю постать, включно з головою.

Пригадую, одного разу, по кількаденних тяжких маршах зайшли ми в село Купляшне, де по довгому часі мали змогу повечеряти, та дещо відпочити. Але не усі могли втішатись відпочинком. Частина сотні зробила наскок на залогу С.О.К. (Служба Охрони Колейовій — ІЛ) в с. Щавне. В часі цього наскоку один вояк із польської залоги був убитий, один ранений, а інші в паніці розбіглисі в усі сторони. Наші

хлопці здобули три військові плащи, та кілька шапок. Із села Куляшне відійшли ми в масив лісів Хрищатої, де перебули кілька днів і ночей, та голод і сильні морози змушували до руху. Ми вибралися в напрямі села Воля Мигова. У глибокій, сягаючій понад одного метра, верстві снігу посувались вперед, ще й о голоді, було дуже важко. Торуючі стежки сніговими заспами часто мінялись, та у висліді ми усі були скрайньо виснажені, а вітер і сильний мороз протягав нас крізь тіла. Коли почало вже добре смеркati ми знайшлися на краю лісу, над селом Воля Мигова, де задержалися на короткий відпочинок на час вислання розвідки в село. Дуже гіркий був цей відпочинок. К-р "Хрін" заборонив кому-небудь сидати у сніг, щоб не набратись може й смертельної недуги, або не поморозити кінчин, чи навіть усього тіла.

По повороті розвідки з села ми довідалися, що там квартирує відділ польського війська. Треба було завернути назад у глибину лісів, де днем заборонено палити вогні, а навіть nocheю треба було вибирати дрова, що не дуже димлять.

Тимчасом поляки й не думали виноситись із села. Ми голодні немов вовки, бо вже більш однієї доби дослівно нічого в устах не мали, за виїмком води з розтопленого снігу. Ситуація змусила нас до шукання за харчами. Недалеко нашого місця постою, в минулому ми заховали в землі трохи бараболі та коров'ячі голови. Кількох із нас вибралися на розшуки, та по довшому часі вдалось нам віднайти це місце. На превеликий жаль, бараболя замерзла на камінь і спроба варення на ніщо не здалась. З замерзлих костей голів пробували варити юшку, якою хотіли хоча трішки розогріти шлунки.

На наше щастя, поляки вибралися з Волі Мигової під вечір другого дня нашого перебування в тамтіх лісах, даючи нам змогу вийти в село, повечеряти й відпочити.

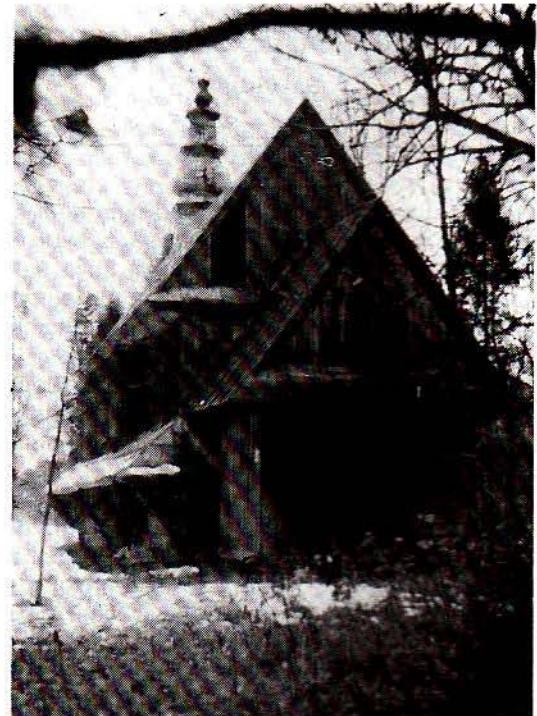
Іншим разом зайдли ми повечеряті і відпочити до с. Воля Петрова. Був це час коли весна пробува-ла вже усміхатись теплими проміннями, а зима не давала ще за виграну, земля все ще була вкрита грубою верствою снігу.

В селі, де ще збереглась більша частина населення перед насильним виселенням, ми повечеряли, та й таки дійсно відпочили по довгому часі, лише нічка видалась дуже коротенькою. Вранці, користаючи з нагоди, ми чистили зброю, та платали одяг, коли вбігає господар хати, де я квартирував зі своїм ро-йом, та розмахуючи руками швидко кричить:

— Хлопці! Бійтесь Бога — сотня вже відійшла з села, а поляки вже входять в село!

Нашвидко ми почали вицофуватись на південь, але сотні не могли бачити, скрилася за верхом. Як ми опісля довідалися, нашого стійкового через переочення не заалірмував стійковий сусідньої хати і ми не знали про вихід сотні із села.

Вицофувались ми під високу гору, без жодного покриття хащів, чи корчів, проти сильного вітру, а поляки збігали в село вже з другої, північно-захід-

Село Середниця. Ось так виглядає дерев'яна церква Покрови Пресвятої Богородиці, збуд. в 1785 році.

ньої сторони. Побачивши наш рій, відкрили по нас сильний вогонь. Ми були змушенні звільнити біг, бо не ставало вже віддиху. Рештками сил ми перли сніговими заспами під гору, щоб за нею скритись перед ворожими кулями, які поранили уже двох наших стрільців. На превеликий жаль, ворожий вогонь не дозволив нам забрати наших друзів із поля бою. Про їхню судьбу не довелось мені ніколи нічого дізнатися, а були це добре вояки-друзі: "Малина" і "Поза".

Подібні переживання тамтої зими були явищем нашого щоденного партизанського твердого життя, аж доки — здавалось, ніколи нездійсниме — весна "застукала у наше віконце". А з настанням весни, з невідомих мені причин к-р "Хрін" вислав чоту під командуванням чотового "Граня" в терен, де в сталих рейдах ми перебули кілька тижнів і знов повернули до сотні з відчуттям, що заноситься мабуть на якийсь бій з поляками, а бути може й велику облаву.

Мені особисто довелось розлучити із друзями. К-р "Грань" назначив мені інше завдання, якого — з приводу скомплікованого збігу обставин — я не міг виконати.

Дальші події покотились швидко. Засідка сотні "Хріна" і ліквідація польського генерала Кароля Съверчевского, змасовані облави польських військ,

КОНЦЕРТИ ХОРУ "ЖУРАВЛІ" З ВАРШАВИ

заплановані Г. Михальським та М. Івасівкою

КАНАДА:

26-го вересня — Монреаль
27-го вересня — Отава
28-го вересня — Торонто

США:

30-го вересня — Сиракюзи, Н.Й.
1-го жовтня — Рочестер, Н.Й.
2-го жовтня — Боффало, Н.Й.
3-го жовтня — Клівленд, Огайо
4-го жовтня — Дітройт, Міш.
5-го жовтня — Чікаґо, Ілл.

7-го жовтня — Йонкстон, Па.
8-го жовтня — Пітсбург, Па.
9-го жовтня — Перт Амбой, Н.Дж.
10-го жовтня — Балтімор,Md.
11-го жовтня — Філадельфія, Па.
12-го жовтня — Нью-Йорк, 3-та год. по півдні
12-го жовтня — Пассейк, Н.Дж., 8-ма год. вечером
14-го жовтня — Йонкерс, Н.Й.
15-го жовтня — Юніон, Н.Дж.
16-го жовтня — Кергонксон, Н.Й.
17-го жовтня — Ньюгевен, Конн.
18-го жовтня — Гартфорд, Конн.
19-го жовтня — Бостон, Масс.

ПОЯВИВСЯ ЗНАЧОК

В польському підпільному місячнику "Biuletyn Dolnośląski" ч. 1, січень 1986 р. з'явився комунікат організації "Solidarność Walcząca" (Воююча Солідарність), в якому інформують, що пошта ВС (Воюючої Солідарності) випустила серію трьох кольорових значків, які зображують змагання за свободу литовців, українців і поляків.

Далі комунікат стверджує, що його організація (ВС) "підтримує змагання всіх народів східної Європи за право до самоіснування, незалежності та

насильне виселення українців із Закерзоння, дальша мартирологія українського народу.

У вирі таких подій наші добри люди подали мені помічну руку. Замаскований серед своїх, здалека від рідної матері, я був виселений на тзв. "Відзискані Землі", звідки по упливі кількох довгих років незавидного життя вдалось мені вийти за океан і поселитись на вільній землі Вашингтона.

Тут, дуже часто роздумуючи питання української визвольної боротьби в ході Другої світової війни, та особисті там переживання, спонукали мене до написання цього коротенького спогаду, який присвячує впавшим друзям сотні "Хріна", "Бурлаки", "Крилача", та усім знаним і незнаним героям славної Української Повстанської Армії.

(Квітень 1983 року).

демократії". "Ми є спадкоємцями традиції за « вашу і нашу свободу »" — каже комунікат. — "Не зголошуємо жадних територіальних претенсій до наших сусідніх народів. Очікуємо співпраці зі сторони тих організацій, які змагаються за свободу та самостійність своїх народів. "

25 листопада, 1985.

Понижче цього комунікату поміщено знимки трьох значків: польського, литовського та українського, а під ними вірш В. Мокрого зі статті "Хрест Лемків":

"Привезли нас на чужину,
Брали по одному,
Розметали кади могли,
Як вітер солому.

Привезли нас на чужину,
До німецької хати,
Ой як тяжко, ой не легко
Нам ту привикати."

СПОМИНИ СТАРОГО ЛЕМКА*

Родинне гніздо

Та частина села, де стояла дідова хата, прозвали "Бенівкою", а село, як казали люди з сусідніх сіл, було збудоване напівперек. Головна ціарська дорога, що вела від Горлиць на Мадярщину через села Луг, Ждиню і Конечну, перерізувала село і невеличку річку на половину під прямим кутом, як теж і повітову дорогу, місцями повну вибоїв і гострого каміння. Дорога та вела від села Вірхня через Гладишів аж до Смереківця. Дорога була стара і вздовж неї були збудовані хати, але не рівнобіжно, а навпівперед, значить — хати були звернені до дороги не вікнами, а бічною стіною. Тому село й називали "півпіречним".

Дідова хата стояла коло старого "путя" і то на самому горбку. Горбок цей простягався в трикутнику між річкою, ціарською дорогою і старою повітовою дорогою — "старим путьом". Від цеї дороги горб одним боком сходив на південь повільним схилом до "гряд" і до нової повітової дороги, а там в напрямі до села Луг. Поле дідуся тяглося від "гряд" не на півднє, як ціарська дорога, але на південний схід, як і всі поля, — і так зараз за "грядами" була "лука під дорогою", даліше було поле "вище дороги", "під горою", "на горі", "під гущами" і "гущі" — це ліс і поляни.

З другого боку, в напрямі на північ, до річки, кінчався горб стрімким берегом. Тут однак горб і берег швидко знижувався і легенько сходили до самої річки. Тим схилом бігла витоптана стежка до річки. Поза горбом в напрямі до села Смереківця річка і стара дорога сходилися разом з новою повітовою дорогою. Стара дорога влітала до нової і так перескочивши через річку вела в напрямі до Смереківця, а то аж до Ганчової і до дальших сіл на Словаччині.

На північ, зараз від хати була "загорода" аж до річки, за річкою — "лозини", даліше "під уским пут'ом", (звали це тому, що ця дорога вела в напрямі до Устя Руського), вище неї були "ріvnі", "під гором", "горбок" "Кривий" "за Смеречною" і ліс та гора "Магура".

"Кривий" це — долина вздовж гірського потічка, який часто весною виливав із свого русла і заливав

всю долину. Тут росла найкраща і найгустіша трава, і забирало нераз цілий день кільком косарям, щоб її скосити та цілий день, щоб висушити на сіно.

Наша хата була дуже старенька. Стріха і дах були криті солом'яними кучками. Будова хати була ось така: від сторони старої дороги була це широка "колесниця". У ній були розібрани вози, як "фасунг" до фірмарки, "драбняки" для звоження сіна і снопів; були там теж і частини воза на поїздки до міста, на ярмарок. Там стояв плуг, борони і інші господарські причандали. Зараз за колешнею була велика кімната. Підлоги в ній не було, а лише добре з глини вбита долівка. На двір "визерали" двоє старих "виглядів", схилених уже на бік від старости як і сама хата. Вікон не відчиняли, бо не було "кватирок". В куті зараз від дверей був "пец". Збоку була причеплена дошка, гейби лавка, і це називали "запецок". Під запецком складали взуття, а був там теж і отвір-діра попід пец для кріликів, що мали там своє гніздо. На запецку сідали мандрівники і жебраки, а домашні з запецка вилазили на пец, або спати, або в зимі вигріватися. Перед пециом була приправлена дошка витесана з грубого дерева, що її потім обліплено глиною і білено вапном. Це називали "припецок". На припецку господині приготовляли страви. Над припецком були "челюсти", себто вирізана діра до середини пеца, де розкладали вогонь, а господині варили страви або пекли хліб. Над припецком стояв на одній нозі, з залишеною штабою, комин. Комин був невисокий і вів тільки до сіней. Дим з пеца розпливався з сіней вгорі попід дахом на всю будівлю, так що "крівлі" і кички з середини були чорні, як вуджені.

У сінях стояв "сусік" на зерно, там був теж їй ручний млинок, що стояв на трьох ногах; у ньому молоти зерно на муку. З боку, напротив входових дверей зі двора була комора на молоко й ярину. В сінях стояла драбина, що нею виходили на "під". На "поді" складали снопи збіжжя та отаву. За сінями була стайні для коней і корів. До обидвох стін у стайні були причеплені жолоби, а до них прив'язувалося коні і корови. В стайні не було вікна. За стайненою було "боїско". Тут звичайно молотили снопи та "віяли" зерно, віddіляли само зерно від "полови". З боїска входили до пелевня". В стіні від боїска був великий отвір, що вів до пелевня. Це було місце між боїском а останньою стіною хати, і тут засипували полову, що її в зимі вживали, як додаток до корму

* Продовження. Див. "Лемківщина", ч. 1 (1986), ст. 16-18, 25.

корів. Кожний кут в хаті був належно використаний. Понише хати була "куча" для безрог. А трохи понище був виходок і місце на гній. Напросто хати по другій стороні "дирвотня" була стара стодола.

На дирвотні лежали колоди дерева. Хата, від "колешні" аж по "пелевен" була обкладена "стюсом" колотого дерева, захищаючи хату від вітрів і від зимна в зимі. Ціла хата зі заду була теж обложеня вимоченими з зерна снопами, або "околотами", так що хата і стайні були охоронені від холоду і зимового вітру.

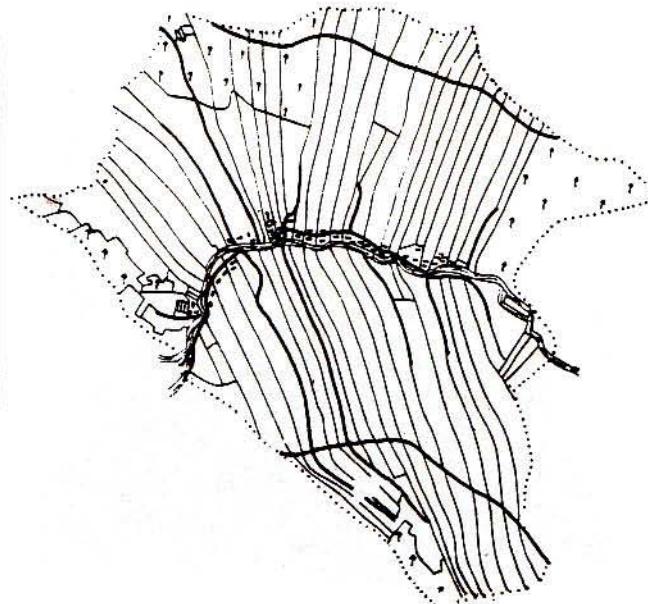
У першому році моєго приїзду до батьківського села я ще був чужинцем. Все було нове і цікаве. Хата була першим полем незнаних для мене до цих пір нових відкритий. Крім дідуся і бабусі був ще стрижко Павло. Він був моїм ровесником, старшим від мене тільки на три місяці. Як одинокий, що залишився вдома з чотирьох синів, був він пестунцем бабусі. Він ходив уже до сільської школи. Це був цей самий, що для нього наша пастушка носила на плечах кота в поле.

В хаті зацікавили мене були малі курятка. Такі усі малюсенькі і пухковаті, а ціпкали на цілу хату. Вони були такі мацьопенькі, що бабуся тримала їх в решеті на печі, щоб не померзли. А мене пізніше бабуся навчили доглядати тих курчаток: веліли подробити зварені яйця на дрібнесенькі окрушинки та висипати на дошку і дати їм в маленькій мишині свіжого молока. А я доглядав їх і пестив, бо були такі милі..

Завважав я також, що з-під припецка виходили на хату гарні звірятка — одні білі, інші з чорними а то й жовтими цяпками, та ще інші бурі і сіві, як зайчики. Були в них довгі вуха а очка блістіли білорожевим полиском. Були це крілики. Разом з ними бавились і ховалися теж "морські свинки", ще менші від кріликів та різоколірні, жовті і білі, чорні і білі, а то й біло-чорно-жовті. Я полюбив був це дивне багатство. Приносив їм пахуче сіно, а то й свіжі листки капусти або якої небудь іншої ярини.

Заходив я до стайні. Там розпізнався з гарним достатком. Зараз при вході до стайні стояли коні. Одна "шкапа", білої шерсті, висока і гарно збудована була однак непривітна, кусала, а то й била копитами. Дідусь її дуже любил, бо була добра і у возі і в плузі. Кликав її "Сива", хоч була чисто біла. Другий кінь був сивої краски з темними кругловатими цяпками. Він не був так високий як "Сива", але сильно збудований, широкогрудий і широкоплечий. Добрий був до роботи, але не дуже швидкий у возі.

Дальше до жолобів прив'язані ланцюхами стояли корови. З них пригадую "Красулю", червоної шерсті з білими платками, та й "Тарчулю", високої постави корову, з чорною шерстю та білими платками на хребті і на голові. Тарчуля любила "бости" і я старався не приступати дуже близько до неї. Імен інших корів не пригадую, хоч було всіх чотири. Була і

Типове положення лемківського села вздовж потоку з поперечними смугами піль на терасах

(с. Лішин над притокою Ропи в Горлицькому пов., 1850 р.)

За Р. Райнфуссом

(Nad rzeką Ropą, t. 2, Kraków, 1965, s. 20)

пара малих ще "бичків" на ярмарок, були і телятка. З часом навчився я годувати цей достаток. Коням за драбину накладав пахучого сіна, а часами і конюшини, пізніше і вівса викрадав з сусіка за порадою нашого слуги Артима. Артим був гарний хлопчина, вірний і щирий слуга. Я не числив його, ані наша родина за слугу, але як доброго приятеля і широківіданого працівника для добра нашої господарки.

Невдовзі повіяло весною...

— Чи були ви коли в Карпатах, а головне, в нашій Лемківщині? Чи бачили нашу весну? — запитав мене старий Лемко.

— Короткий час, коли втікав перед большевиками, я переїздив та на короткий час жив коло Криниці. Однак думаю, що весна всюди однаково з'являється по всій нашій Україні, — відповів я.

— О ні, ласкавий добродію, не всюди однаково, а особливо у нашій Лемківщині! Весна в Карпатах не така сама, як у низах або в широких степах України! Тут відчуваєш силу, розгін! Стоїш на верху гори, а веселий і збиточний вітрун так і безцеремонно грається з твоїм волосям, з очей витискає пекучу слізку, б'є в лиці аж до болю, і приемна холодна дрож так і обгортает все тіло! Ніздра широко роздуваються і втягають свіжість повітря аж легені захлиснуються...

І примкнувши очі, наче дрімаючи, почав мій господар майже співати гімн про весну в Лемківщині...

— Ах, весна в Карпатах та ще на Лемківщині!... Немає поета, щоб зміг оспівати красу природи в

Мурована церква в селі Уйковичі, збудована в 1926 році.

Карпатах, ані маляря не знайти, який зміг би переплати на полотні всі краски та відтіні Божої землі!... Тільки Божа рука вміє так прикрасити землю моїх батьків, та й лишити її відбитку в душі карпатських синів — лемків....

Зимові хмари ліниво починають розкочуватись, з-поміж прогалин хмар починає всміхатися голубе небо. А там і Карпати, зпершу високі шпилі, а за ними й масивне тіло споконвічного великані, який розперезався на півперед, захищаючи край від буревіїв, а ліси, що наче остроколом стали на сторожі гордого лемка, стають віднішими.. Сонце вже скоса споглядає на землю і негарячими ще променями цілує сніги, які ще в обіймах тримали лемківську землю... Тепліший вітрець, колихаючись, вже пеститься з верхами смерекових лісів, тай невпогамованим збиточником галасує між гиллями... А там, наче навмисне сковзнувшись, злітає у низ лоскути снігові криги, а вони, здрігаючись, мягчають і розкривають свої білі груди. Сонце тепер без перешкод гуляючи по голубому небі, весняними своїми проміннями цілує землю і наче приспану царівну, будить до життя засумовані зимио смереки й ялиці, сосни та буки... Здрігаючись ласкотливо від теплого дотику променів вони скидають сніговий пух з своїх гиль.

З кожнім днем сонце пригріває сильніше, ліси випрівають, висилаючи густу мряку на верхи, а вона все рідкіше і рідкіше розплівається в новорозтворених просторах необмеженого неба. З-під сніжних грудей поволі випливають уже малі стрічечки водиць і пливають униз по стрімких схилах карпатських і творять невеличкі водні ленти, а там і потічки, що гамірним шумом женуться перескакуючи з камінчика на камінчик наче розгуляні діти і біжать в перегони, щоб сповістити долам, пугам, нивам та Й

людям в селах, що вже сніги тают, що весна вслід за ними, гуляючи на хвилях вітрів, будить усю землю з зимового сну!...

Збудившись з дрімливого стану, всміхнувшись промовив мій господар:

— Пробачте мені, пане добродію, що я так забувся, що замість оповісти вам про свої спомини, я розперезався в своїх думах, почав вам поезію читати. Але вернімо до теми.

— Коли повіяло вже весною, мій дідусь став приготовлятися до весни. Як досвідчений і гордий господар, спокійно і пляново став приготовляти все потрібне. Очі горіли новою якоюсь бистротою. Лице ожило і рум'янці зачервоніли на запалих уже щоках. Господарити на своїй землі було не так колись, як тепер. На нашій Лемківщині господар був паном власної землиці і свого життя. Це було від Бога дане йому покликання. Він — серце життя народу! Він з Божого благословення і помочі управляв свою землю і придавав хліба! Він нетерпеливо виглядав перших подихів весни. Бо весна на нашій Лемківщині незвичайна собі. Вона з'являється наче з неба зіслана царівна!...

На місце снігової плахти свіжа зелена травиця оксамитом прибирає межі і широкі розлогі луки.. Лоза і верба вкриваються бруньками. Вітер теплим подихом пестить зковклі груди кормительки-землиці. І небо вже стає веселішим. На високій синяві його купаються не чорні, насуплені хмари, але білі, легенькі і як ягнята вигріваються до теплого сонечка....

Такою то весною радіє наш лемко. Для нього оця весна це пора відродження. Серце живіше б'ється в грудях, кров у жилах клекотить бистріше. А надія розпирає і так уже широкі і сильні його груди.

Лемко силою весни наново роджений гострим рапом крає м'ягкі груди ниви, блискучим плугом вівертає її до променів сонця, в легені свої втягає так роскішно оцей випар-запах землі.

Оце він так нею радіє, так ніжно до неї промовляє:

— Ох, яка м'ягка же ти моя кохана! Зерно споджене в тобі не згине, а розроснеться, розмножиться густими колосочками... і хлібець, золотий хлібець буде дітям, буде і паша для худібки.

Він так любить цю повногруду красуню, що з радості аж гаряча слізоза лишає слід на загартованому лиці. Не втирає кулаком слізози. Руками твердо і певно держить плуг. Накликаючи свої випасені коники, він певним і сталим кроком ступає по скибах.

Такою весною радів і мій дідусь. Життя воскресало на його Лемківщині, а з ним і він!...

— Звичайно весна має свій вплив на кожну людину, а головне на наших селян, які так кохали свою землю, як рідну матір — вмішався й я.

— Так — відказує мій приятель, — не тільки на самих селян, але й на нас, синів тих селян, які до останнього сотника намагалися дати просвіту і кращу

У ЖНИВА

МАРКО БОЄСЛАВ

Заснули потомлені люди в хатах,
Молитву й зітхання пославши до Бога.
Проклін лиш катам ще горів на устах...
Та вили собаки й сичі на тривогу...

Із лямпою вечір по нивах ішов —
Лічив потихеньку поскладані копи.
— Твій піт, Україно, і сльози і кров...
А хліб пропаде у "калюжі" Європи!

7-го серпня 1946 р.

ПОЛУДЕНЬ

Лягло спляче сонце з косою на сіно —
І куриться ладан зів'ялих квіток...
І котяться полем збіжжя, мов лявліна,
А спека серпанок плете з пелюсток.

Збудилося сонце, летить пити воду,
А річка журкоче — скупаю тебе —
І бродить вже сонце, співає на броді —
Лоша біля нього ногою гребе.

15-го серпня 1946 р.

майбутність для нас, своїх синів. На нас покладали вони й надію, що чим більше буде просвічених і вчених лемків, то й доля народу покращає. Не думали про те, що надлетить війна, як нестримний гураган, який понищить не тільки їх домівки, їх маєтки, але знищить і культурне надбання. Багато з цих надійних молодців погинули на війні, були покалічені на все своє життя, багатьом і науки були перервані і емігрували до Чехословаччини, а також і до Америки.

Така доля зустріла не тільки лемківських синів, але вся Україна купалася в червоній крові своїх синів-героїв! Та що ж робити? Рук складати не можна було. Життя пхає наперед нестримно, як бурхливі води весняних рік, тож і синам України завжди, коли сонечко засвітило з-поза хмар, це було для них знаком весни і подиху до нового життя. Тому і сьогодні, хоч Україна поневолена нашими віковічними ворогами, її сини у кожній закутині світу не зрікаються свого обов'язку працювати для добра народу, ані не бояться переслідувань клятих ворогів на рідній землі — Україні. Тюрми виповнені арештованими, сибірські тайги та тундри криють у своєму нутрі нечисленні жертви бездольних синів України, а тільки за те, що вони любили її, свою Матір!

I тут на еміграції за океаном українське життя, культура і наука цвітуть і стоять на сторожі, щоби дух український не загинув. Дух безсмертньої любові плекає іскру волі, яка — надіються сини України — розгориться у велику полумінь, яка стопить кайдани і справедливо відплатиться всім своїм ворогам.

— Тому і я думаю про минуле. Чи хоч могили лішили в спокою? Чи не сплюндрували або не збещестили могили моєї рідної матусі та дідуся і бабусі?

А колись так гарно й весело було на нашій Лемківщині. Вспухуюсь, наче чую спів молодих синів Лемківщини — Івана, Володимира, Костя і Левка Кобанів, Людомира Підляшецького, Михайла Ковальчика, Ігнатія Галушки, із сусідньої Пантної Івана Павлика, з Маластова Степана Баюса, та з Ропиці Руської Антона Вшолка, Теодора Кащака, Василя Русинка, з Боднарки Івана, Тараса і Грицька Сембрятів, Данила Смаржа, з Висової братів Івана, Володимира і Михайла Гижів і їхніх батьків, та й старших громадян з Біча Івана Кіцака, урядника нафтяного заводу в Бічу, суддю Криницького і його доні, панни Криницькі, з Маластова дочку, замордованого польською бандою каноніка і пароха Маластова о. Омеляна Менцінського, панну Олену Менцінську, студентку університету у Відні, з Гладишова Карольку Кобаній, учителів Омеляна Онуляка з Пантної, пізнішого мужа Олени Менцінської, Наконечного і Лиса в Гладишові, усіх горлицького повіту.

У пам'яті є гості вакаційні, а саме студенти і студентки з Східної Галичини, рідня і знакомі отця і імості Підляшецьких.

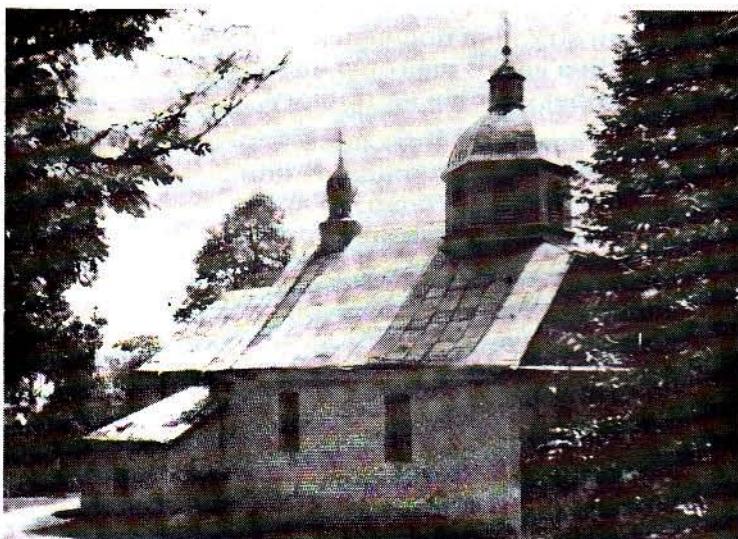
Маршуємо, бувало, дорогою аж на поляну під Магуру і співаємо голосно і весело, аж легені майже розпиналися. А голос пісні підтягали густі ліси.

Та все тепер тільки спомини, святі і світлі спомини. ■

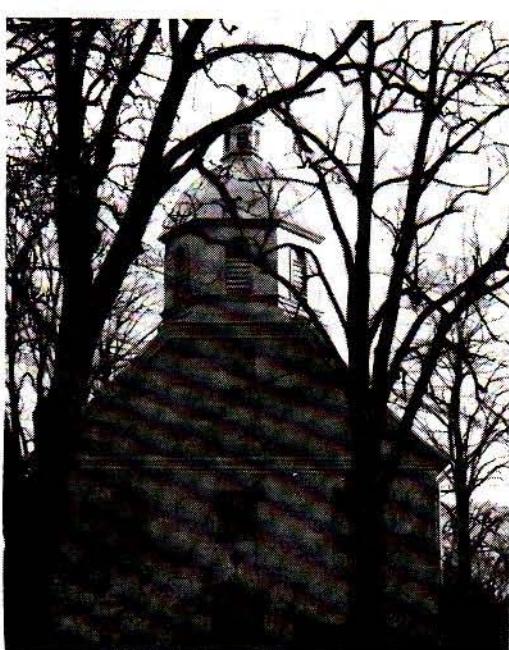
УКРАЇНСЬКЕ НАСЕЛЕННЯ УСТРИКІВ

22 грудня, 1985 року в українському містечку Устрики Долішні (Лемківщина) наші люди перший раз, після довгих років — святкували празник Непорочного Зачаття у своїй власній церкві.

Боротьба за цю церкву тривала дуже довго. Коли після закінчення Другої світової війни виселено український народ з Устрик Долішніх та околиці, муровану українську церкву замкнено і перемінено на гараж для тракторів. Майже сорок років вона служила за гараж та пункт ремонту тракторів. В міжчасі до Устрик Долішніх повернулася частина виселених родин, які почали домагатися віддання церкви її старим власникам, та на дозвіл вживати її згідно з призначенням: як українську греко-католицьку церкву.

Українська церква в Устриках Долішніх, збудована у 1847 році,

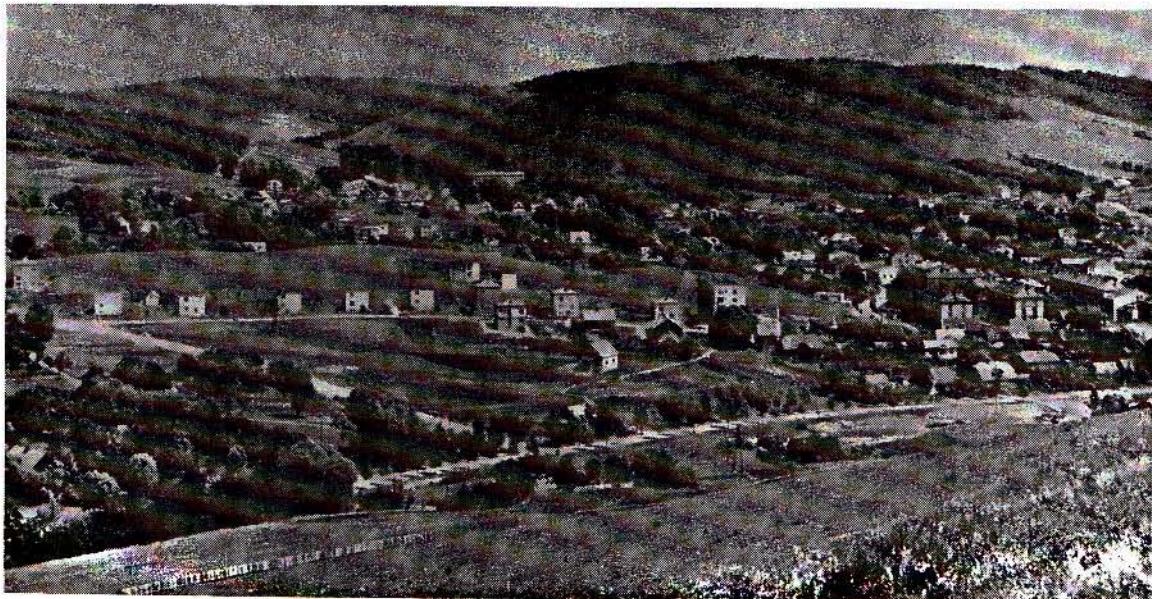

Намагання українського населення Устрик Долішніх не тільки тривали довго, але також переходили різні фази. Роками приходили до нас скупі вістки про події в тому українському містечку.

На початку 80-их років вибух страйк, який став загально знаним на терені цілої Польщі. Одним з головних домагань страйкуючих людей було жадання відкриття української церкви та віддання не знищеного ще цілком приміщення старої, ще з XIX століття церкви. Це домагання властиво зродилося в часі самого, незвичайно бурхливого

Фронтовий вигляд церкви в зимі, 1985 року.

УСТРИК ДОЛІШНІХ ПЕРЕМОГЛО!

Загальний від на Устрики Долішні. Фото з 1970-их років.

страйку. Польська поліція розкинула в околиці Устрик провокаційні, антипольські летючки в українській мові, які закликали до "різання ляхів", та нищення їхнього майна. На цвінтарті в Устриках Долішніх, де були гроби так польських як і українських родин, хтось провокативно знищив деякі польські нагробники. Українське населення було переконане, що це (так само як і провокаційні летючки) було роботою УБ (Уряду Безпеки). У Варшаві, під час нарад сойму, польські посли вимахували летючками з Устрик, та жадали ліквідації українського питання на Лемківщині. Однаке страйк не закінчився успіхом. Церква Успення Пресвятої Богородиці в Устриках Долішніх і далі була гаражем, а вірні молилися скрито по хатах.

Але впертість українського люду перемогла. 6-го липня 1985 року Владика Мирослав Марусин, під час своєї другої пастирської подорожі до Польщі, відвідав вірних греко-католицької церкви в Устриках, а на празник Непорочного Зачаття, о. митрат Т. Майкович посвятив на ново церкву. Під час Служби Божої, на яку з'їхалося автобусами багато наших людей з довколишніх сіл, співав місцевий церковний хор.

Церква, яку відвоювали вірні від поляків, це мурована, широка однонавна базиліка, збудована у 1847 році. Велика її надбудова накрита банею, що має на собі другу маленьку баню з хрестом. Друга менша баня знаходиться в надпристольній частині церкви.

Ми радіємо успіхом наших братів та сестер в Устриках. Він свідчить, що боротьба за свої права, навіть тяжка і довга, але така напрясна, якою була в Устриках Долішніх — дає висліди. Правда і справедливість — завжди переможуть.

бч.

По сторінках "Нашого Слова"...

ОСІННІЙ КОНЦЕРТ У ПЕРЕМИШЛІ*

8 грудня 1985 р. в концертovій залі перемиської домівки УСКТ відбувся осінній концерт. У концерті взяли участь: "Гороб'ята" — дошкільнят, "Ромашки" — діти у шкільному віці, "Долиняни" — мішаний хор та "Аркан" — танцювальна молодіжна група. Першими виступали наймолодші, з якими працює вчителька Марія Колач-Мричко та Ванда Сидор (акомпаніаторка). Діти виконали чотири пісні Віктора Верховинця: "Вийди, вийди сонечко", "Горобейко і сестричка", "Старий горобейко", Іду, Іду".

У програмі "Ромашок", яку приготувала з дітьми Ярослава Поповська, були: "Українська мова" — вірш Емілії Лучак (декламувала ціла група), "Прикарпатська осінь" — пісня (слова і музика Романа Савицького), вірш "Слово" Івана Златокудра читав Богдан Сидор, пісню "Виростеш ти, сину" (слова В.

*Наше Слово, ч. 1(1496), 1986.

Симоненка, музика Пашкевича) у музичному супроводі фортепіано та скрипки (Ярко Романик) виконала група хлопців. Вірш В. Симоненка "Ти знаєш" читала Аріянда Піцур. Далі уся група виконала дві народні пісні "Стойте явір" та "Гей на горі там женці", а опісля Ярко Романик виконав на скрипці у супроводі фортепіано "Менует" Бокхеріні.

У виконанні мішаного хору "Долиняни" присутні почули чотири регіональні пісні з окопись Перемишля: "Ой попід гай" співала жіноча група, хоровод "Гаєм зелененьким" виконав мішаний хор та танцювальна дівоча група гуртка "Аркан". Пісню "Візьму відеречка" виконала жіноча група, а "Летить орел" — мішаний хор. Хорові акомпаніювали капела в складі: Мирослав Спольський (акордеон), Іван Климко (перша скрипка), Ярко Романик (друга скрипка) та Юліан Козар (контрабас).

Танцювальний колектив "Аркан" виконав український народний танець "Козачок".

Далі мішаний хор "Долиняни" виконав чотири весільні пісні: "На городі біла глина", "Ой пила, пила", "Ой як підеш додому", "Горівка-шумівка", супроводжуючи їх танцями.

На закінчення програми танцювальний гурток "Аркан" виконав український народний танець "Гопак".

Танцювальну групу підготовив Богдан Колач. Дитячу групу декламаторів підготовила Марія Біла

МАРІЯ ОСТРОМИРА

ЛЕМКІВЩИНА В ОГНІ

Продовження

Хлопці спали. Яка ж коротка ніч, як спиться, а яка довга-предовга, як сон не хоче завітати до тебе! Невже цій ночі кінця не буде? Десять недалеко — на пісовій доріжці, зашаруділо торішнє листя, хруснула суха хворостина... Невже облава наближається? Ні, це стійкові пішли на зміну... Яка ж довга та ніч!.. Та ось на сході почало сіріти, а згодом з'явилася на небі ясна смужка. І командир, задивившись на ясну смужку на небі, виструнчився, наче віддавав військовий привіт цьому світанкові. Раптом віддихнув глибоко і, знявши шапку з голови, перехрестився. А тоді знову надів шапку і пружним кроком пішов у напрямі табору. І табір нараз заворушився. Хлопці швидко одягались. Командир видав наказ, зараз же рушати в дорогу. В таборі залишились тільки шевці, кравці і хворі, а з ними Островерх та чотовий Дуня. Островерх просив командира, щоб дозволив йому теж іти на ту віправу, але командир на це не погодився.

— Ти ж хворий, Олексо! Як же тобі йти туди? — сказав командир. — А в тім хто знає, чи й тут не доведеться тобі воювати. Бож поляки облавою пруть на

нас. Тому й залишаю тебе та чотового Дуню, щоб було кому командувати на випадок небезпеки.

Подали наказ і сотні рушили в похід. Стрільці йшли байдьоро, хоч голодні. Оце вже другий день нічого не їли. Ще минулого дня вранці з'їли на сніданок по кілька картоплин.

Ще в 1945 році в зімі, продовж одної ночі, відділи УПА зліквідували дванадцять станиць ВОП* у так званім "Трикутнику": в Мокрім, Куляшнім, Щавнім, Репеді, Команчі, Ославиці, Новім Лупкові, Волі Міховій, Маньові, Кальниці, Ветлині і Смільнику. Звідомлення про це пішли не лише до Krakova, але й до Варшави. І тоді то генерал Сверчевські, віцепремістер оборони, покликав на відправу вищих старшин, які командували відділами стаціонованими в Ліську і Балигороді, призначеними для ліквідації УПА. На тій відправі старшини отримали від генерала різні поради й накази щодо тієї ліквідації. Бож генералові Сверчевському чимало залежало на тому, щоб та лік-

та Ярослава Поповська. Кожна група була по-іншому одягнена, а саме: наймолодші мали полтавський одяг, старші діти вишивані блузочки та квітчасті спіднички. "Долиняни" одягнулися в регіональні повні сонця, веселощів, гри кольорів строї. Завдяки Анні Лазарко хор придбав п'ять новеньких строїв, які вона зуміла, при допомозі Марії Матейко, прегарно пошити. Так весело, кольорово, танково попрощався Перемишль з осінню.

Яр. По.

ВІДБУДЕТЬСЯ Х ЦЕНТРАЛЬНИЙ ФЕСТИВАЛЬ В СОПОТИ

Покладено кінець сумнівам і здогадам в одній справі: згідно з усікими сприятливими знаками Х Центральний огляд мистецьких одиниць УСКТ повинен відбуватися в перші дні липня 1987 року на естраді Лісної опери в Сопоті. Постанову по цьому питанні Президія ГП УСКТ схвалила 8 лютого поточного року. Обговорено й прийнято вже також проект правил підготовки та перебігу ювілейного фестивалю. Приступили вже до праці люди, на плечі яких покладено відповідальність за бажаний рівень свята. Вести органі-

заційні справи доручено голові комітету минулорічного огляду — Павлові Кремінському з Гданська. Уповноваженими в істотно-мистецьких питаннях є: мистецький керівник кількох попередніх фестивалів Богдан Сютрик з Перемишля та не менш досвідчений організатор Володимир Серкіз з Кошаліна.

Подані факти створюють в історії художнього руху на ґрунті Товариства ситуацію безприкладну. Так конкретизованої часової та робочої перспективи не мав жоден із дотеперішніх фестивалів. Ба, пам'ятаємо, що в практиці останніх років траплялося і таке, що не відомим був не лише строк, коли мав організуватися огляд, але й кілька місяців до нього сумнівним залишалось місце його проведення. Наявне нині становище повинно сприяти відповідній і гідній ювілейного свята організаційній підготовці, і спокійній, насичений багатьма виступами праці мистецьких колективів.

Можна надіятися, що під час "Сопоту-87" широко, як ніколи досі, буде представлена власна творчість — композиторська та поетична — українських авторів у Польщі. Стоятиме за тим також, уперше "офіційно" введене у фестивальний регламент, положення про оберігання авторських прав. Першим потрібним випробуванням для творців, особливо молодих, може стати травнева цьогорічна зустріч прихильників т.зв. співаної поезії. Її організацію передбачає актив відділу Товариства у Слуп-

відація чимкоріш закінчилась. Адже триває вже два роки!.. Тому й послано в 1947 році на Лемківщину кілька дивізій польського війська, щоб приспішити ліквідацію УПА. Генерал забажав поїхати на інспекцію тих військ, на відтинок Лісько-Балигород. Ніхто із старшин штабу не відраджував йому тієї поїздки, бож головний шлях Лісько-Балигород-Тісна був добре забезпечений. Берегли його численні відділи добре озброєного польського війська.

Ось уже стояли готові до дороги вантажні авта, в яких зaimала місця охорона. Генерал нетерпелився. Дав знак виструнченим елевам підофіцерської школи, щоб вони теж всідали до вантажника. Сам він із старшинами всів до зеленого "Опеля". Валка рушила з місця, тобто виїхала в напрямі Балигорода. Попереду їхали два вантажні авта з охороною, за ними зелений "Опель" із генералом та його асистою, а ззаду знову охорона. Так прибули вони до Балигорода. Звідти мали вже вертатися до Ліська. Там саме генерал довідався, що найдальший польський гарнізон у південному напрямі — це Тісна, тож хотів поїхати туди.

Авта, які були приготовані до їзди на Лісько, завернули й взяли напрям на Тісну.

Виїхавши з Балигорода, валка самопевно мчала в південному напрямі. Нікому з прибічників генерала, ні самому генералові й через думку не перейшло, щоб якийсь повстанський відділ зважився на-

пасті на цей головний шлях, так добре бережений польським військом. Їхали вони самопевні й бундючні. Наблизялись саме до спаленого села Яблінки.

Та раптом збоку із лісу посипались кулеметні черги і зараз же почався барабанний вогонь. Вантажні авта зупинились. Генерал із почотом та охорона повискаювали з авт. Елеви підофіцерської школи розсипались у розстрільну.

— Це тільки один Гринь міг зважитись на такий одчайдушний чин, тоді, як цілий цей район обставлений нашими військами, — сказав хтось із старшин. — А втім, музика його автоматів усім нам добре зна...

І це були останні слова, які почув лисий генерал, бо за мить він упав, скошений кулеметною чергою.

* * *

А хлопці, які залишились у таборі, пильно надслухували, чи не чути де пострілів, чи — не дай Боже — не попав командир із друзями на ворожу облаву. Надслухували... Хвилини годинами здавались...

І як це командир міг зважитись іти на засідку, як довкруги ворог облавою йде на нас? — сказав Островерх до чотового Дуні.

Раптом почули відгомін кулеметних черг.

ську. Буде це, мабуть, також нагода для зустрічі тих поетів, які не співають.

Місце і термін самих передфестивальних відбірних оглядів будуть щойно встановлені. Уже відомо однак, що у склад комісій, яким належатиме право оцінки, входитимуть щонайменше три особи, серед яких буде фахівець у мистецьких справах. Суттєвим для організаторів відбірних оглядів є те, що витрати і прибутки з цих зустрічей балансуватимуться у спеціальному фестивальному фонді, який невдовзі буде відкритий. Зрозуміло, матиме він значення і для відповідного рівня самого Центрального огляду. Ось хоч би такого, який вирішально вплинув би на смаки працівників телевізії чи радіо і вони вважали б невідкладно потрібним присвятити українському фестивалеві значно більше місця в своїх програмах.

МІЙ СПОМИН

Село Прелуки, яке на Сяніччині, розташоване в долині на віддалі 3 кілометрів від Репеді, Команчі і Душатина. Правний бік ріки Ослави — лагідна "Яворина", лівий бік — то строма гора "Соколиска", яка дає чудовий вид на далекі горизонти. Звідти видно гори Хрешату і Маґуру — дві велики гори в ре-

гіоні Карпат. У селі була двомовна школа, прекрасна церква святої Теклі, побудована в 1786 році. Такої чудової будівлі не можна було зустріти в цілій окрузі.

В селі проживало 64 родини лемків і дві родини жидів. Заняттям людей було рільництво, а зимою з гір вивозили букове дерево, яке йшло на меблі, а нетипове різали на "сяги", які вивозили до міста на опал. Такий був головний заробіток селян.

Пригадую собі, що в селі жили 3 родини Сегінів, 3 родини Корнафлів, дві родини Карлицьких і 2 родини Сушків. Тут діяв аматорський драматичний гурток.

Багато молоді, в пошуках праці, виїжджало до Америки, Канади, Уругваю, Парагваю і Аргентини. Звідтам родичам присилали поміч.

За час війни пропали два брати Іван і Дионізій Пагари, Василь Головка, Михайло Карлицький, Степан Халупа, Василь Пишняк, Петро Ференц, Іван Гаргай і інші.

У 1946 році все населення Прелук, Душатина і Микова переселено на Україну в Львівську і Тернопільську область і всі ті села перестали існувати. Тільки ріка Ослава тече як маленький потічок, котрий у зливу клекоче, як колись ...

Василь Дяків

— А скар ня, Боже, друзі, що наші коломийку почали! Це десь на шляху Балигород-Тісна йде бій! — викрикував Островерх. — Чути двосторонній бій... Збираймося, друзі, і ходім на допомогу нашим!

Зірвалися хлопці, наче б раптом виздоровіли, хоч деякі шкутильгали на ноги, інші ж мали руки на перев'язці. В Островерха гарячка. Обличчя палало, очі світились якимсь дивним блиском — не знати, чи від високої температури, чи від бойового запалу.

— Тихо, хлопці! — підніс нараз Островерх руку вгору. — Хай послухаю, як там танець іде. Що це?! Бій починає втихати, тільки чути поодинокі постріли... Виходить, що наші викінчують ворога...

— В такому разі немає чого нам уже йти туди, друже Островерх, — завважив чотовий Дуня.

— Авжеж, немає чого... — зідхнув Островерх. — Прийти по весіллі, щоб музикам бас завдати, нічого цікавого. Краще вже тут ждати, поки наші не вернуться, бо не знатимуть, де шукати за нами.

І вони ждали. Кілька годин всього ждали, а ім здавалось, що вік цілий. Нарешті прийшли вони. Та чи прийшли? Вони ж ледве приволікли. Втомленій голодні добились до табору.

— Ну, як же, друзі, спокійно у вас? — запитав командир.

— Покищо спокійно, друже командире, але скоро може бути гарячо.

— Правду кажеш, Олексо. Тим гарячіше може

бути по оцій нашій засідці.

І командир узяв свою торбу, витягнув з неї політичний календар та почав переглядати сторінку за сторінкою. Враз зупинився і вказав хлопцям на одну зі знімок:

— Чи бачите, друзі, цього діда? Ми нині його зліквідували.

— Та це ж генерал Сверчевські! Отой кат Лемківщини! — здивувався Островерх, приглядаючись до знімки лисого генерала.

— Той самий, хто катував нашу Лемківщину. Той самий, хто перед десяти роками зайшов аж до Єспанії, став у проводі комуністів і в жорстокий спосіб катував єспанських націоналістів, що боролись за свободу своєї батьківщини.

— Та невже це правда, що саме його ми парнули сьогодні? — запитав хтось, менше довірчий.

Командир не відповів нічого, тільки подав наказ рушати в дорогу.

Тихцем підсунулись до річки Ослави і в повному виряді перейшли глибоку воду. Не було часу роздягатись, бо довкола Хрищатої квартирувало польське військо. Тож обидві сотні перейшли річку, а тоді безупинно маршували аж до села Довжиці. Одяг і взуття на стрільцях позамерзали. Щоб не простудитись, маршували приспішеним темпом. В Довжиці зайняли кілька хат, щоб посушитись.

Хлопці раділи. Не тільки бо посушити одяг і за-

УСКТ В ОЛЬШТИНІ

Могло б здаватися, що в Ольштині є все потрібне для активної діяльності гуртка УСКТ. Адже місто це — столиця регіону, званого Вармією і Мазурами, на територію якого у 1947 році переселено понад 60 тисяч українців. Протягом майже сорок років їхнього перебування у цій частині Польщі, змінилось і те, що значна частина української громади перемістилась з сіл до міст. Годі нині хоч би приблизно окреслити скільки українців живе у самому Ольштині, але все ж таки їх число, яке дещо перевищує тисячу, напевно далеке від перебільшення. Кілька десятків з-посеред них, це представники інтелігенції. У двох ольштинських вищих школах — Рільничотехнічній академії та Вишій педагогічній школі, добрих кілька десятків дівчат та хлопців здобуває освіту. Чимало української молоді й у середніх школах, в цьому й у музичній... Отже, здавалося б, ініціативних людей в Ольштині досіхочу.

Ольштинський гурток має теж у своєму розпорядженні приміщення, в якому без нічиеї ласки можна б розгорнати всебічну діяльність. Як видно є все те, чого треба, щоб про ольштинський гурток Товариства говорити словами: найчисленніший, один з найактивніших. Має найбільше передплатників "Нашого слова"...

Вдалий дебют вокально-інструментального колективу з Ольштина відбувся торік на Молодіжному ярмарку в Гданську. Група ця приносить нині найбільшу славу ольштинській панці УСКТ. На знімку: вокалістки колективу.

Дійсність однак є зовсім іншою. Протягом декількох останніх років, говорячи про ольштинську панку, не можна було згадувати, що вона численна,

Продовження на стор. 22

спокоїли голод, але й загрілись. Та куди більше, як вогонь у печі, загріли їх палкі слова селян, які покладали стільки надій на своїх оборонців.

Ворог тим часом спрямував облаву на Хрищату — повстанську столицю. Там було чути страшну стрілянину. Це поляки шукали за тими одчайдушними завзяттями, які в окруженні кількадесят тисячної польської армії відважились спрятати віцеміністра оборони. І поляки скаженіли!

А селяни нишком раділи, що їхне рідне військо, їхні хлопці-соколи відомстили на ворогові їхню недолю... Але водночас якася дивна тривога закрадалась до селянських хиж та землянок... І невимовний смуток важким каменем лягав на душу отих, завжди таких витривалих, мовчазних лемків...

Поляки таки довідалися, хто робив засідку на Сверчевського. І почалася погоня за отим легендарним "Гринем". А командир Хрін зі своїми обидвома сотнями перейшов на словацький бік. Цілий польський полк пішов слідом за ними і зайняв становища на кордоні. І так хрінівці мали за собою полк польського війська, а перед собою чехів, що йшли на них наступом. Командир Хрін видав наказ приготуватись до наступу та гнати чехів аж до села Калінова, бо поляків на кордоні важко було б зрушити з місця. Одним словом — з двох лих, командир вибрав те менше.

Тим часом чехи виминули повстанців, а поляки

рушили на гору коло села Яселка і там зробили засідку. Кордон був вільний. Хрін дав наказ своїм хлопцям перескочити кордон і вернутися до тaborу, що вони й зробили. Забрали з тaborу бараболю і рушили вздовж кордону на схід.

Продовження буде

ЧИ ВСІ ЧЛЕННИ ВАШОГО ВІДДІЛУ
ПЕРЕДПЛАЧУЮТЬ ОДИНОКИЙ ЛЕМКІВСЬКИЙ
ЖУРНАЛ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ "ЛЕМКІВЩИНА"?

ЯКЩО НІ, ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ!
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ 8.00 АМ. ДОЛ.

30 РОКІВ ІСНУВАННЯ МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Заснувати музей культурно-національного і матеріального життя українського населення Пряшівщина пробував ще в 1850 році Олександер Духнович. Два роки пізніше, коли урядові австро-угорські чинники заборонили існування товариства "Літературне заведені", прагнення про якийсь музей не знаходило вже відповідних умов. Більш як сто років пізніше, в 1955 р. в Межилабірцах відбувався перший фестиваль пісні і танцю українського населення а поруч було влаштовано історично-етнографічну виставку, яка приспішила справу заснування музею. Скоро створився відповідний комітет, завданням якого було в найближчому майбутньому відкрити музей. На початку 1956 р. Рада Пряшівського крайового комітету схвалила постанову про заснування Українського етнографічного музею в Межилабірцах, головою якого стала Ольга Грицак. Під час її дирекції праця музею пішла вперед. Насамперед відбулась студійна подорож працівників музею по державних музеях, тоді купівля багато цінних історичних та етнографічних речей та інше влаштування й інвентаризація. Хоч праця проходила в тяжких умовах, його працівники з натхненням працювали над збереженням спадщини свого народу.

В 1960 р. рішено перевезти музей у село Красний Брід до адаптованого будинку графа Казіміра Вольмана. Тут музей під дирекцією О. Поташа продовжував свою дослідницьку діяльність і зростав фонди, якими започатковано бібліотеку та закуплено знайдені на території Лемківщини цінні археологічні знахідки. В цьому ж самому році розпочав працю в музеї відомий український письменник Михайло Шмайда, уродженець с. Красний Брід. Новий працівник зосередився головно на збирання фолклорних матеріалів, які публікував у різних періодичних газетах і журналах. Під керівництвом Івана Чабиняка а з допомогою Василя Зозуляка музей розгорнув ширшу діяльність та став популярним серед словаків і чехів. Музей нав'язав співпрацю з закордонними інституціями та особами, які дарували вироби з приватних збірок. Набуті фонди та експонати археологічних знахідок в селах Бодружаль, Рожківці та Волиці, передусім кам'яні знаряддя, які належать до періоду неоліту, свідчать про заселення цієї території вже в доісторичний час.

В 1964 р. музей приміщено в новонабутому будинку в Свиднику, де щороку відбуваються свята культури українського населення. Перш за все Музей української культури (МУК) розвивається за до-

помогою організаційного порядку на основі постанов, завданням, керівництвом та господарюванням музею з метою дальнього розвитку та праці. Музей збагатився новими фахівцями на новостворених ділянках історії, етнографії та господарсько-технічної. Досліджуються регіони, де живуть українці, між якими назирано багато предметів матеріальної культури. До музею надходить багато старих газет і журналів видаваних на початку нашого століття та різні рукописні церковні пісенні, рукописне "Євангеліє", рукописний псалтир, граматика з XIX ст. та грамоти з XVII і XVIII століття. У 1966-му році вийшов перший том "Наукового збірника", який упорядкував Микола Мушинка.

Музей відгруває велику роль у вихованні народу в дусі національного патріотизму та свідомості і пошани до власної культури. Музей став виховною установою і своїми атрибутами матеріальної і духовної культури допомагає українському населенню набрати вищого, культурного рівня.

Дальші роки праці в музею принесли багато великих успіхів в галузі наукового дослідження на підставі придбаних експонатів. Створено новий відділ іконописних пам'яток з XVI-XIX-го століть. Нові кадрові працівники почали досліджувати життя, побут, фолклор місцевого населення та його народну архітектуру. В ділянці історії відбуто дослідження в державних архівах і бібліотеках в Будапешті. Успішні результати осягнено детальною документацією біля 200 церковних об'єктів, з яких зроблено приблизно 1000 архітектонічних рисунків та плянів, понад 1500 фотографій, з того біля 200 кольорових. На підставі таких документів і матеріалів музей випустив вже п'ятий том "Наукового збірника" під назвою "Дерев'яні церкви". Попередні томи згаданих збірників містили такі теми: "Життя і побут", "Одяг та текстиль", "Словесний фолклор", "Народні музиканти", "Іконописна творчість" та інші матеріали. На протязі десять років існування осягнено в ділянці науково-дослідної праці добре успіхи, що дуже позитивно відбилося у найбільш помітній публікаційній ділянці. Друге десятиліття існування музею рівно ж успішне, як і попереднє. Експонати опинилися в новозбудованому вогнетривалому будинку з відповідними приміщеннями та регалами. Для кожного з них опрацьовано документацію та науковий опис, як рівно ж сфотографовано всі експонати окремо та виготовлено каталоги в трьох томах по 500 карток, а одна картка з назвою поодинокого предмету. В дру-

гій декаді побудовано майстерні для консервації матеріалів, які провадять музейні спеціялісти. Для зборок музею придбано рукописи письменників Анатоля Кралицького, Олександра Павловича, Михайла Лучка та інших, а також комплет іконостасу з с. Гостовиць. Коли зібрано більшого формату експонати, як напр. старовинні весільні скрині, столи, млинарські садиби, ткацькі верстати й інші речі, збудовано технічно-господарський двір. Бібліотека музею збогатилася 1500-тіма старшого видання книжками. Далі реставровано біля 200 іконописних пам'яток різного розміру. Разом в музею знаходиться понад 5000 предметів історичного та етнографічного характеру. Під кінець другої декади працівники працювали над будовою дерев'яних об'єктів біля Свидницького амфітеатру. В експозиції під голим небом (сканзону), проведено реконструкції традиційних сільських хат із сіл Кечківці, Тополя, Снаків та водяного млина з с. Боргарки. Цілею музею було не тільки зберегти такі об'єкти народного будівництва, але удокументувати умови життя населення в минулому та показати його високі технічні здібності. В 1976 р. видано самостійну книжку "Народна архітектура українців Східної Словаччини" та придбано багату картинну спадщину маляра Дезидерія Миллого.

Дослідницькі завдання Музею української культури зродилися в третій декаді його існування, передусім в мальовничому кутку Синини в селах Старина, Смольник, Острожниця, Звала, Велика Поляна та Руське, які за державним пляном мали бути затоплені питною водою електростанції. У зв'язку з цим музей, завданням якого є зберегти культурно-історичні матеріали населення Лемківщини на південь Карпат розпочав досліди над народною культурою цих сіл, в яких зібралось понад 1000 оригінальних предметів та записалось величезну кількість зразків усного та музичного фолклору, звичаїв, традицій, страву, одяги, зайняття населення, дерев'яну архітектуру тощо. Музей рішив повністю присвятити один том "Наукового збірника" темі того регіону, з якого походять народні пісні, загадки, прислів'я, легенди, казки та інше. Проведено фотодокументацію будинків, господарських і мешканських хат, церков і цілих вулиць з дворами поодиноких господарств. Після закінчення цього завдання музей звернув увагу на історію Лемківщини, як: революційні традиції, календарна та родинна обрядовість, писанки, образотворче мистецтво, народна вишивка, творчість, різьбарство та інші.

Музейна збірка зросла до 17000 експонатів. Тепер музей нараховує понад 45 000 експонатів з сімнадцятьма фаховими державними працівниками.

В 1977 р. вийшов "Науковий збірник" ч. 7, а в наступному році ч. 8. В них можна знайти цікаві матеріали з історії та мовознавства. Чергове 9 число вийшло у двох книгах в 1979 р., в яких поміщено статті на теми фолклору та діалектів. Останньо музей організує тематичні виставки про творчість поодин-

ЙОСИП ДУДКА

СТЯГ

Доля людини, що хвиля на морі:
Здійметься вгору, донизу пірне,
Щастю зрадіем, поплачено в горі,
Хвиля пролине, і все промине.

В бурі і грози, страшну непогоду,
В місячні ночі і росяну синь —
Вірним слугою і сином народу
Стяг свій звітажний в житті пронеси!

Хай він ні разу в руках не схитнеться,
Вниз не хили наболіле плече,
Хай він на вітрі тріпоче і в'ється —
Серце холодне вогнем пропече!

Встануть нові, невідомі дороги —
Прямо і твердо, несхитно іди,
Ждуть нас і кличути вінки перемоги,
Сяє у путь нам маяк молодий!

В ніч горобину шукаючи броду,
В темінь холодну під зойки грози —
Сином незрадним і вірним народу
Стяг свій прекрасний в борні пронеси!

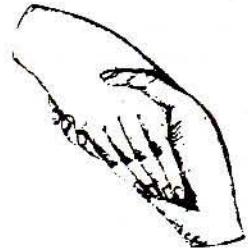
ноких письменників Пряшівщини, народний одяг, вишивки та писанки, образотворче мистецтво та запозичені експонати з Варшави, Krakova, Праги, Братислави та Пряшева. Крім наукових збірників, музей видає твори поетів, каталоги майстрів та прозу українських письменників Чехословаччини. Про музейну діяльність можна було сказати ще багато більше. Перед ним поставлені немалі завдання, бо необхідно розбудувати ще нові приміщення для нових експонатів.

Музей української культури щорічно відвідує біля 15 000 тисяч відвідувачів, навіть з поза кордону, особливо з Польщі, України, Югославії та Мадярщини. Музей став вагомим культурним та інформаційним осередком про життя та побут українського народу в минулому та сучасному.

Використана література: "Науковий збірник МУК", ч. 1 та "Народний календар '81".

**ФОНД ДОПОМОГИ
при КУ ООЛ в Америці**

за час 1-го лютого 1986 р. до 1-го червня 1986 р.

пожертви склали:

7-ий Відділ Джерзі Сіті, Н.Дж.	100.00 дол.
7-ий Відділ Джерзі Сіті, Н.Дж. (збірка)	760.00 дол.
23-й Відділ, Аубурн, Н.Й. (збірка)	220.00 дол.
п. Островерха	10.00 дол.

Разом: 1090.00 дол.

7-ий ВІДДІЛ ООЛ В ДЖЕРЗІ СІТІ, Н.ДЖ. (збірка)

200.00 дол.: Федеральна Кредитова Кооператива "Самопоміч"

100.00 дол.: 7-ий Відділ ООЛ

По 50.00 дол.: Д. Тхір, М. Винник

40.00 дол. : М. Пилипчак

30.00 дол.: М. і П. Андрейчак

По 20.00 дол.: П. Фура, Н. і В. Жуковець, А. і П. Теличка, І. і А. Олекса, С. і Е. Чухта, М. Білій, З. Галькович, Н. Криницький

По 10.00 дол.: Д. і Л. Гбур, С. Гира, Е. Чекай, Колодій, В. Добровольський, С. Гуралевич, С. Габрієл, П. Каніщак, С. Пиртей, І. Цурай, П. і М. Гира, М. Шеремета, А. Киндрицький.

23-й ВІДДІЛ ООЛ В АУБУРН, Н.Й. (збірка)

По 20.00 дол.: В. і А. Глива, І. і М. Боцонь, Ст. Ротко, Ю. Глива, Д. Перун, Т. Боцонь

По 15.00 дол.: Ст. Лепак, В. Лепак

По 10.00 дол.: В. Березівський, Ю. Смарт, С. і А. Кіналь, В. і М. Федишин, М. Глива

По 5.00 дол.: І. Лепак, Н. Лепак, Ф. Лепак, А. Лепак

Збірщики: А. Глива і Ст. Лепак

Рівночасно інформуємо, що пожертви з поважного Фонду призначені на ведення допомогової акції КУправою ООЛ. Всі пожертви просимо присилати на адресу Крайової Управи ООЛ:

**Organization for Defense of Lemkivschyna
P.O. Box 7
Clifton, N.J. 07011**

обов'язково з зазначенням на "Допомоговий Фонд".

Всім жертвовавцям шире спасиби!

Петро Гресь
фінансовий референт КУ

Зак. зі ст. 19: УСКТ В ОЛЬШТИНІ

активна чи діяльна... Два роки тому в списку членів гуртка було підве 46 осіб. Коли у березні 1984 року проводилися звітно-виборчі збори, були труднощі зі скомплектуванням управи. Чимало осіб, боячись, що хтось запропонує їх у склад правління, на збори просто не прийшло.

Обрана тоді управа поставила тоді собі за завдання збільшити членство гуртка та розгорнути ширшу діяльність.

Ще в 70-их роках ольштинська ланка могла бути добрым прикладом для багатьох інших гуртків. Існував там вокально-інструментальний ансамбл

"Соколи-76", діяла група живого слова, у світлиці відбувалися цікаві зустрічі і вечірки, які згуртували стільки людей, що голіці ніде було власті.

Чи вдалося план здійснити? Відповідь на це питання дали чергові звітно-виборчі збори, що відбулися 19 січня ц.р. Протягом минулого звітного періоду, як виникає зі звіту, ряди гуртка збільшились на 30 нових членів. Коли ж йдеться про діяльність, то найважливішим досягненням визнано створення вокально-інструментального колективу, який встиг уже двократно виступити. Його вдалий дебют відбувся у листопаді минулого року на Молодіжному ярмарку. Про Ольштин знову почали говорити добре..

"ЛЕМКІВЩИНА", Ч. 2, 1986

ВІДБУВСЯ СЬОМИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ.

"Живе життя і силу ще таїть
Оця гора зелена і дрімлива,
Ця золотом цв'яхована блакить."

Т.Ш.

Вже за традицією шостого З'їзду ОЛК, сьомий З'їзд відбувся 26-го квітня 1986 року в приміщеннях шкільної автодиторії церкви св. Миколая в Торонто.

З'їзд відкрив голова Крайової Управи Степан Баб'як, привітавши присутніх делегатів та запрошеніх гостей, а особливо вітав проф. Івана Гвозду, голову Світової Федерації Лемків.

Після офіційного відкриття З'їзду при участі 26 делегатів уповноважених до голосування, обрано президію в складі: редактор Станко Колесар — голова, а інж. Максим Маслей — секретар.

Станко Колесар подякував за довір'я і стверджив, що З'їзд відбувається з одногодинним опізненням і тому всі рішення цих зборів будуть правосильні. В дальшій частині голова президії з'їзду відчитав порядок нарад, що присутні одноголосно затвердили.

Відтак вибрано комісії: верифікаційну, номінаційну і резолюційну.

Однією з найголовніших точок з'їзду були звіти відділів ОЛК. За 1-ий відділ звітував Олександр Кудлак, за 2-ий Іван Оленич, за Гамільтонський відділ склав голова Управи Іван Забєга. За КУ ОЛК звітував її голова Степан Баб'як, який у своєму звіті згадав про важливіші події в організації не так за звітно-виборчий період, як за минулі часи. При тому наголошував він важливість становища нашої організації, чим вона жила, та де зосереджувала свої зусилля. Звіти Товариського Суду і Контрольної Комісії були не лише глибокі, речеві і ділові, а відзеркалювали проблеми такої праці, як рівнож велику потребу зміцнення і скріплення зусилля над діяльністю організації. Зокрема звіт Контрольної Комісії закликав гуртуватися і разом спільними силами, по своїй змозі працювати для кращого майбутнього Лемківщини. Після такого звіту відноситься враження, що для багатьох членів нашої організації, не лише вихідців із княжої Лемківщини, праця для неї є своєрідною молитвою. Ця праця мала своїх ентузіастів у минулому, має і буде мати у майбутньому.

Організація мусить неустанно додавати своїм членам надію і віру на краще майбутнє. Треба промовити до кожного нашого земляка, наш голос мусить доходити до широких кіл українського громадянства, щоб дружньо реалізувати наші завдання. Такий народ сильний, який розумних має людей, така організація перемагає і осягає високі успіхи, яка вміє себе удосконалювати і знати своє місце в кожному періоді і обставинах.

Після звітів розвинулася дискусія, під час якої можна було відчути, що ОЛК за час свого існування та праці здобула собі не лише лемківську пошану, але велику популярність і повагу серед цілого нашого народу та в політичних колах і інших середовищах Канади. Доказом цього є незаперечний факт, що в ряді організацій вписалося багато членів, яких родовід виводиться з поза меж Лемківщини.

Вони розуміють, що діяльність в більших чи менших організаціях — це змагання за спільну справу і вона мусить іти в усіх ділянках нашого життя.

Виконуючи свої обов'язки в рядах організованого лемківського життя та не жалючи нашого труду творимо гідний пам'ятник нащадкам і реалізуємо свій обов'язок супроти наших предків.

Характер лемка, його сила і мужність виростала з певних історичних умов життя і буття та набрала притаманних рис, які в сучасній інтеграції повинні дати корисні висліди. На мою думку, щоб створити і викликати захоплення нашою організацією, конечним є поширення членства та поширення нашої діяльності. Ми були свідками брутального і насильного виселення у 1947 році і хочемо змобілізувати найкращі сили і доложити якнайбільше зусиль, щоб зацікавити цією справою ширші круги громадянства. Кожен член ОЛК знає, що так в минулому як і зараз усі факти доказують, що уряд Польщі систематично провадить дискримінаційну політику проти українського населення та її культурного життя, що довело до насильного виселення і тим порушило основний закон людських прав українського народу. Особливо це обмеження прав триває далі, тому що до сьогодні не зайніято відповідного правового становища до нечуваного брутального виселення українців та конфіскату громадського і особистого майна українського населення.

Делегати висували також думку, щоб КУ ОЛК не тільки координувала діяльність існуючих трьох відділів, але за всяку ціну розширила сітку відділів в середовищах лемківських поселень у Канаді. Богато уваги присвячено допомозі нашим братам в Польщі у змаганнях за чесне трактування їх на рівні із іншими там живучими громадянами. Обов'язком кожного члена ОЛК є боротьба за волю усіх наших скривдженіх братів у Польщі акцією "В" і всіх тих, які численно каравалися в тюрмах і концтаборах Явожна, Жешова, Штуму та інших.

Ідучи за численними голосами, які лунали на з'їзді, громадсько-лемківська думка вже від давна вважає за доцільне, щоб погляди і діяльність організації схрещувалися з іншими кругами нашого народу, і щоб ці круги в єдності з нашою організацією добивалися належних успіхів.

Ми українці, незалежно від місця свого народження, мусимо змагатися не за розбиття, а за гармонію і за співпрацю. Ми мусимо допомагати і довір'яти один одному тим більше, що у цей час за українське "я" є так жорстокі суди. У такій атмосфері ми мусимо відповідати нашою організованістю, нашою працею на всіх ділянках суспільно-політичного життя. Це велика місія нашого народу і місія нас, кожного з окрема. Якщо добре зрозуміють цю місію наші члени і наші брати із просторії нам Батьківщини — то тільки спільними зусиллями приспішимо цей час, в якому

Продовження на стр. 25

З ЖИТТЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Річні Загальні Збори

1-ий ВІДДІЛ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ, ТОРОНТО, ОНТ.

У неділю 3-го березня 1985 року відбулися річні Загальні Збори 1-го Відділу Об'єднання Лемків Канади. Зборами керувала президія в складі С. Баб'як і М. Маслей.

Вшановано пам'ять бл.п. Івана Лазара, голову Гамільтонського Відділу ОЛК, який несподівано відійшов у вічність 6 грудня 1984 року.

Відчитано і прийнято протокол з попередніх Загальних Зборів. Звідомлення про працю ОЛК склали: Т. Колос — голова, Д. Чабан — касир, а за Контрольну комісію М. Маслей. М. Марин поінформував присутніх про працю КУК. Після звітів відбулась довша дискусія, а опісля на пропозицію Контрольної комісії уделено абсолюторію уступаючій Управі.

Нову Управу Відділу вибрано майже без змін: голова — Т. Колос, заступник голови — І. Божневич, П. Лопата — секретар, Д. Чабан — касир, організаційні — О. Кудлак, Ю. Пудельський і Е. Баюс, культ. освітній — Я. Стех, суспільна опіка — С. Гузулак, П. Полянський, В. Гануляк. Контрольна комісія: М. Маслей, С. Морох і М. Марин. Товарицький суд: С. Баб'як, В. Мелех, і І. Стець.

Переобраний голова Відділу Теодор Колос подякував членам за довір'я та закликав усіх членів до дружньої співпраці у наступній каденції.

Збори закінчено відспіванням "Не пора", не пора".

Т.К.

1-ий Відділ ОЛК призначив 300.00 кан. дол. на пресовий фонд журналу "Лемківщина", за що адміністрація журналу складає щиру подяку.

СПРОСТУВАННЯ

У "Лемківщині" ч. 1 (1986) стор. 23 у дописі А. Феш — РІЧНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ 3-ГО ВІДДІЛУ ОЛК В ПАССЕЙКУ, Н.ДЖ. пропущено у складі Президії прізвище І. Хомка. Просимо виправити.

1-ий ВІДДІЛ, НЬЮ-ЙОРК, Н.Й.

Загальні річні збори 1-го Відділу ОЛК в Нью-Йорку відбулися 2-го березня 1986 р. Збори відкрив голова Відділу Василь Скомський, вітаючи всіх членів і гостей. Зборами керувала Президія у складі: Мирон Мицьо — голова і Марія Павелчак — секретар.

Голова Відділу, Василь Скомський у своєму звіті звернув увагу на справу допомоги потребуючим у краю, а також на еміграції. Крім допомоги потребуючим землякам, Відділ зорганізував зустріч з малярем О. Мазуриком і дальше працює над книжкою — збірником "Лемківщина", яка має вийти з друку вже в короткому часі.

На внесок Номінаційної Комісії вибрано Управу майже без змін.

Склад нової Управи: голова — Василь Скомський; заст. голови — Ярослав Копчак; секретар — Марія Павелчак; фінансовий реф. — Петро Гарайда; культурно-освітній реф. — Микола Грицков'ян; допомоговий реф. — Василь Щерба; організаційний реф. — Іван Демчур.

Контрольна Комісія — Богдан Гаргай — голова, Іван Ділай і А. Бочневич — члени.

Вільні члени — Іван Кадилак і Теодор Павелчак.

Переобраний голова Відділу Василь Скомський подякував членам за довір'я і закликав усіх до дальшої співпраці. Збори закрито відспіванням "Не пора, не пора".

Марійка Павелчак

23-ий ВІДДІЛ, АУБУРН, Н.Й.

Загальні збори 23-го Відділу в Аубурн, Н.Й. відбулися дня 12-го квітня 1986 р. в домівці "Запорозька Січ".

Головою Президії вибрано Івана Попівчака, секретарювала Ольга Халупа.

Після звітів і дискусії приступлено до вибору нової Управи. Нову Управу переобрano одноголосно в такому складі: голова — Михайло Халупа; заст. голови — Дмитро Голяк; секретар — Ольга Халупа; скарбник — Дмитро Перун; організаційний і культ.-освітній реф. — Анна Глива.

Контрольна Комісія: Стефан Ротко — голова, Попівчак Іван і Лепак Стефан — члени. Вільні члени: Василь Лепак і Теодор Окаль.

Ольга Халупа

4-ИЙ ВІДДІЛ, ЕЛІЗАБЕТ, Н.Дж.

Нововибрана управа 4-го Відділу Організації Оборони Лемківщини в Елізабет, Н.Дж. Сидить 2-ий справа — голова Відділу В. Матлага, побіч нього голова КУ ООП — М. Дупляк.

Річні загальні збори 4-го Відділу ООП відбулися в неділю, 27-го квітня 1986 р. в приміщенні Українсько-Американського Горожанського Клубу в Картереті, Н.Дж.

Крім членів відділу, участь у зборах взяли також представники сусідніх відділів ООП, місцевих громадських організацій та багато гостей. Крайову Управу Організації Оборони Лемківщини репрезентувала її голова — Марійка Дупляк.

Зборами керувала президія у складі: Марійка Дупляк — голова; Марія Завійська — секретарка.

У своїх звітах члени управи накреслили перероблену працю на протязі минулого каденції. Спеціально підкреслювано потребу допомоги потребуючим в Краю, та участь членства у всіх імпрезах загально-громадського характеру.

Продовження зі стр. 23: СЬОМИЙ КРАЙОВЫЙ З'ЇЗД

для всіх нас, із всіх регіонів відкриються золоті ворота волі незалежності в Українській Соборній і Самостійній Державі.

На внесок Номінаційної Комісії вибрано нову КУ ОЛК у такому складі: Адам Стець — голова, Іван Оленич — заступник голови, Олександер Кудлак — заступник, Іван Забєга — заступник голови, Павло Лопата — секретар, Іван Боневич — скарбник, голова культурно-освітньої референтури — Ярослав Стех та її члени — Станко Колесар, Дарюш Бискош і Андрій Дудич, голова організаційної референтури — Максим Маслєй, а її члени — Юліян Пудельський, Ярослав Баюс, Семен Морох та Степан Логаза.

Контрольна Комісія: Теодор Колос — голова, Петро Мицак та Іван Хома — члени. Товарицький Суд: Степан

Після дискусії над звітами та уділенням абсолюторії уступаючі управі, збори вибрали нову управу в такому складі:

голова — Василь Матлага, заст. голови — Іван Полянський, секретар — Андрій Моряк, фін. реф. — Іван Васічко, організаційний — Антон Гнатишак, допомоговий — Семан Палчак, Михайло Гінда.

Контрольна Комісія: голова — Іван Лишак, Михайло Кухта і Василь Завійський — члени.

Члени управи: Ілько Копій, Марійка Васічко, Володимир Войцьо.

Нововибраний управі привіти склали: від Крайової Управи — Марійка Дупляк, від 5-го Відділу ООП в Ірвінгтоні — Любомир П'єх, від 3-го Відділу ООП в Пасейку — Іван Хомко, від місцевих організацій УККА — інж. А. Янів, від Українсько-Американського Горожанського Клубу — Мирон Гідзік.

Нововибраний голова 4-го Відділу ООП Василь Матлага подякував шановним зборам за довір'я, та закликав членство до співпраці для добра організації ООП.

Збори закінчили відспіванням "Не пора, не пора".

Андрій Моряк
секретар

22-ИЙ ВІДДІЛ ООП В СИРАКЮЗАХ, Н.Й.

Загальні Річні Збори 22-го Відділу ООП в Сирачюзах відбулися в суботу, 12-го квітня 1986 р. в приміщеннях Українського Народного Дому. Вибрано нову управу відділу в такому складі:

голова — д-р Іван Гвозда, заступник — Теодор Валюсь, секретар — мігр Микола Дупляк, скарбник — Теодор Валюсь. Члени: Галина Валюсь, Катерина Майкович.

Контрольна Комісія: Павло Майкович — голова, Михайло Яким і Ілько Мазурик — члени.

Мігр Микола Дупляк
секретар

Баб'як — голова, Мирослав Марин і Іван Стець — члени.

Гратулюючи новообраниму голові Адамові Стецьові, голова президії З'їзду Колесар висловив свої найциріші побажання, та закликав присутніх не лише підтримати але і допомогти голові і управі у їхній праці.

Нововибраний голова, повний ентузіазму і сили — Адам Стець у своєму слові закликав до тісної співпраці, зокрема молоді, того найбільш вартісного скарбу народу. Він сказав також, що "Лемківщині можна допомогти тільки через більше приєднання її до матері України одночасно заховуючи і розширюючи її специфічний характер, який робить її так чарівною і цікавою".

З'їзд закінчили відспіванням "Не пора, не пора".

Я. Назирович

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Торонто, 14-го квітня 1986 р.

В.П. працівники журналу "Лемківщина";

Одержанавши п'яте число журналу "Лемківщина" цього року (1986 р.), відразу звернув увагу на Ваш заклик, приєднання нових передплатників.

Хоч це річ зрозуміла для кожного свідомого передплатника журналу "Лемківщина", то Ваш заклик має особливе значення в тому, що як кожний передплатник приєданає хоч одного передплатника, то журнал подвоїться. Нам усім треба разом змагати до того, щоб наш журнал "Лемківщина" не тільки збільшивши, приєднати нових передплатників, а видавати журнал, не що три місяці, а принаймні що два місяці. А якби хотілось, щоб він виходив що місяця! Тоді дійсно він ставби органом наших організацій і був добрым получником між організацією, й членством і читачами.

Поява журналу раз на три місяці, ні заохочує ширшого кругу дописувачів, і ні збуджує ентузіазму до більш-ширшої передплати. Перші уважають, що матеріалу не помістять, з огляду на брак місця, а як що поміщене то з великим опізненням, що часто тратить вартість. Спогади розміщені короткими частинами по кількох числах журналу, і як читається другу частину, то першу вже не пам'ятається. В такому розмірі журналу, із тримісячною

появою, ні можливо охопити в цілості потреб і завдань, які стоять перед нами, а якщо охоплюється, то в дуже обмеженому вигляді.

Щоб поправити фінансовий стан журналу "Лемківщина", мусимо лише спільними силами, спільною акцією, приєднувати нових передплатників, подавати нові надійні адреси і таким чином збільшувати число читачів та допомогти нашему однокому журналові "Лемківщина" бути гостем в усіх тих, які цікавляться і ні цікавляться сьогоднішньою долею, найбільш покривдененої частини української землі — Лемківщини, та її розкинених по цілому світі есителів. Тому заклик Адміністрації Фундації Дослідження Лемківщини є на часі. Спільним бажанням і чином допоможім у скорому майбутньому нашему однокому журналові "Лемківщина" стати дво-місячником, а тоді МІСЯЧНИКОМ.

В залученні подаю Вам б. адрес і буду старатись ще більше подавати.

Остаюсь з належною пошаною до Вас і бажаю Вам найкращого успіху в так важливій праці, для збереження правди, про частину української землі — Лемківщину.

I. Оленич
Торонто, Канада

**ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЖУРНАЛ
ТА
ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИНИКІВ
"ЛЕМКІВЩИНИ"**

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ — КОЛЯДА 1985/86

ПРОДОВЖЕННЯ

4-ий ВІДДІЛ ООП, ЕЛІЗАБЕТ, Н.Дж.

30.00 дол.: М. Кухта

По 25.00 дол.: І. Васічко, І. Полянський, М. Гінда, Ю. Плакон

по 20.00 дол.: В. Михалик, М. Ватралик, А. Моряк, Ю. Полянська, В. Кухта, М. Кухта, І. Кухта, І. Корій, С. Чомко

По 10.00 дол.: М. Іванців, А. Смиди, С. Каша, Д. Колотило, М. Кухта, І. Лишик, О. Яцусь, В. Завійський, В. Вуйцьо, І. Урда, А. Гнатишак, М. Гиряк, М. Васічко, Г. Погода, М. Каськів, І. Рачинський, І. Кушнір, інж. В. Янів, Ст. Матлага, С. Варянка, В. Матлага, Український Горожанський Клуб

по 5.00 дол.: І. Глушник, М. Хитра, Й. Вальчик, Т. Юрчак, С. Федаш

Разом: 565.00 дол.

5-ий ВІДДІЛ ООП, НЮАРК-ІРВІНГТОН, Н.Дж.

100.00 дол.: д-р Л. і О. Кузьмаки

По 50.00 дол.: Л. П'єх, В. Васічко, д-р Р. Кравчук, В. Роговський

30.00 дол.: І. Войтович

По 25.00 дол.: І. і О. Ориняк, А. Гбур, І. Нищіт

По 20.00 дол.: М. Добош, О. Білевич, А. Козак, М. Дзіман, Й. Сорока, І. Котляр, І. Купина, Я. Бодньович, Е. Фицула, М. Віслоцька, В. Кікта, С. Полуяк, В. Цайнайко, Боярський, В. Бренич, М. Ільчишин, М. Ціок, д-р Т. Шегедин, І. Луків, Грицай

По 15.00 дол.: П. Фризюк, М. Гривна, А. Фіцула, Т. Полянський, А. Шопа, В. Данилюк, А. Вус, І. Біловус

По 10.00 дол.: Л. Гуралечко, Д. Карапович, Арендач, В. Міхальчук, І. Ющак, І. Вашлавський, М. Василюк, Ст. Вельгаш, М. Яворський, І. Сорока, М. Заверуха, В. Закамарок, Й. Лацко, А. Мокринська, Ю. Оленицький, І. Луків, А. Кравець, С. Гавіщак, О. Бодньович

По 5.00 дол.: Р. Мигаль, Бучковський

Разом: 1150.00 дол.

Збірщики: Л. П'єх, М. Сорока, І. Купина

6-ий ВІДДІЛ ООП, ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

По 20.00 дол.: Д. Функа, о. д-р І. Біланич

По 10.00 дол.: І. і Г. Яворський, П. Длябога, М. Длябога, В. Патриляк, М. Касіян, С. Колінко, Т. Мисок, А. Шандрух, А. Шандрух, А. Куц, Я. Куц, І. Пиртко.

По 5.00 дол.: М. Грицков'ян, С. Абрам

Разом: 170.00 дол.

Збірщик: Відділ

7-ий ВІДДІЛ ООП, ДЖЕРЗІ СІТІ, Н.Дж.

30.00 дол.: П. Пилипчак

По 25.00 дол.: І. Лучечко, І. Кравчук

По 20.00 дол.: П. Андрийчак, Н. Криницка, П. Ціціла, П. Палка, В. Куций, Бойко, Е. Перех, М. Кознарська, П. Фуга, Т. Бобер, А. Олекса, Д. Гбур, д-р Новаківський, М. Фарбанець, П. Пришняк, С. Кравчинюк, М. Снішко, М. Романо, Г. Бура, В. Полегенький, Ф. Вовк, Щупляк, Колодій, Т. Мусіло, С. Чухта

По 15.00 дол.: А. Фусяк, М. Савчак, Ващинський, Васько, Гусар

12.00 дол.: М. Николин

По 10.00 дол.: К. Барабан, М. Андрейчак, І. Вишка, П. Гоч, А. Кедрінський, Батюк, Е. Адамчик, Д. Тхір, І. Боднар, І. Вацяк, М. Астряб, М. Німчик, П. Каніщак, М. Галущак, Е. Кирпан, О. Дадинюк, С.Е. Шулан, З. Галькович, Д. Воях, В. Добровольський, Р. Подобинський, М. Білій, М. Білій, І. Білій, Д. Андрейчак, С. Чуйко, П. Костик, Р. Теличка, Т. Феш, С. Гира, М. Ковбаснюк, Т. Доманський, Й. Зубрицький, М. Шеремета, С. Паданай, М. Бридун, Стеблецьки, Е. Котик, Г. Ілечко, Побігун, М.К. Стецюк

По 5.00 дол.: О. Барна, А. Гутер, В. Балютанський, А. Гадевич, Д. Дичко, І. Крамарчук, М. Віра, І. Іванів, М. Порада, П. Коваль

3.00 дол.: А. Тізіо

Разом: 1130.00 дол.

Збірщики: М. Фарбанець, та інші члени Відділу

17-ий ВІДДІЛ ООП, РОЧЕСТЕР, Н.Й.

По 25.00 дол.: І. і Т. Лико, Українська Кредитова Спілка

По 15.00 дол.: д-р Т. Артемович, Б. і І. Лико

По 10.00 дол.: Ст. Губка, д-р І. Адамчук, О. Червінська, Ст. Адамчук, І. Когут, М. Корнило, М. Фалат, М. Фалат, О. Гарамбура, А. Фалат, Блищак, М. Вархола, Ст. Стефанів, К. Лялюк, О. Назаренко, Ю. Шпак, М. Лико, Ст. Сипняк, Г. І. Сміт, П. Каліберда, Я. Котлярчук, В. Корнило, В. Шурин, І. Шурин, Б. Губка, З. Масловський, В. Галуцький, д-р І. Кіндрагат, М. Білозір, Л. Шмігель, К. Манківський, Б. Гуран, М. Крупа, М. Масловський, І. Лучканич, І. Рйопка

По 5.00 дол.: П. Яковина, П. Балко, А. Яковина, Д. Бездух, В. Іванців, М. Король, Р. Костюк, І. Тороус, І. Приймак, Д. Мельник, О. Джус, В. Івасин, Л. Білик, В. Сверида, І. Сверида, Дж. Тимчишин, В. Сташко, Ст. Пастернак, Б. Борис, П. Осадців, М. Кліш, Т. Кохникович, Ст. Ігнатюк, М. Бавус, Ю. Гузиляк, Н.Н., В. Стриганин, С. Сипняк, І. Мойсий, Б. Боднарук

Разом: 590.00 дол.

Збірщики: І. Рйопка, І. Шурин, А. Фалат

ДЕЛЕГАТУРА ООП, ПАРМА, ОГАЙО.

По 10.00 дол.: П. Дмитрик, М. і Т. Данило, І. Іваницький, О. Кузняк, Д. Павлишин, В. Мисів, С. Кріслатий, Б. Тарнавський

По 5.00 дол.: Слободян, І. Панас, О. Фалат, Я. Балаш, Б. Рощецький, Т. Дзюман, І. Клюфас, Ікавий, І. Ющак, М. Сопка, Ст. Тимків, О. Дубчак, М. Лаврів, І. Гаврилів, М. Барбах, Д. Мігельич, А. Яцинич, Б. Дмитрик

2.00 дол.: Іван Р(нечітко).

Разом: 172.00 дол.
Збирщик: П. Дмитрик

20.00 дол.: Т. Пітес

10.00 дол.: А. Вільшанський

По 5.00 дол.: М. Мадара, І. Стадник, Д. Ванкевич, Я. Ляшук, В. Лішук, А. Момо, М. Трач, Н.Н., Д. Мирун, К. Чобан, О. Теркаля, В. Ліщинщок, П. Венгрин, Анатоль К(нечітко).

2.00 дол.: М. Ксенич.

Разом: 102,00 дол.

Збирщик: А. Вільшанський

Просимо виправити

В списку жертводавців на коляду 1985/86 (3-їй Відділ в Пассейку, Н.Дж.) пропущено прізвище М. Яворського, який жертвував 20.00 дол. Просимо вибачити.

Управа 3-го Відділу
в Пассейку, Н.Дж.

Всім жертводавцям і збирщикам складаємо сердечну подяку.

Фінансова референтура КУ ООП

ПРЕСОВИЙ ФОНД ЖУРНАЛУ "ЛЕМКІВЩИНА"

Від 1-го січня до 1 травня 1986 р.

США:

НЮ ДЖЕРЗІ: 27.00 дол. — П. Рибенський, по 20.00 дол. — Н. Гір'як, Ст. Дупляк, 16.00 дол. — П. Ціцла, 12.00 дол. — І. Полянський, 7.00 дол. — І. Васічко, по 10.00 дол. — М. Венгрин, І. Купина, Д. Box, по 5.00 дол. — І. Копій, І. Блиха, І. Котляр (Ірвінгтон), по 4.00 дол. — Д. Фусяк, П. Андрейчак, А. Маркович, по 2.00 дол. — Е. Мерена, М. Кухта, М. Білій, П. Дяк, А. Гнатишак.

НЬЮ-ЙОРК: 27.00 дол. — П. Гудак, 12.00 дол. — А. Савицький, 9.00 дол. — М. Дзибан, 7.00 дол. — А. Яріш, 8.00 дол. — Й. Гавриляк, по 10.00 дол. — П. Русинко, С. Гробельський, по 5.00 дол. — І. Сквіртнянська, К.С. Левчак, по 4.00 дол. — І. Попівчак, В. Романцо, А. Каніщак, М. Якубовський, О. Левицький, В. Майкович, 3.00 дол. — П. Границний, по 2.00 дол. В. Гулькевич, І. Гончак, П. Капітула, С. Чернянський, Т. Гаврилюк, Р. Рабарська, П. Шпинда

ІНШІ: по 50.00 дол. — (замість квітів на могилу с.п. Андрія Радь) І. Корнафель, Д. Ференц, по 12.00 дол. — В. Мадзелян, 17.00 дол. — П. Пенгрин, 13.00 дол. — А. Щурко, по 10.00 дол. — Б. Головід, І. Шийка, А. Турко, Н. Гнатик, І. Лисик, по 9.00 дол. — С. Дудра, по 7.00 дол. — С. Кобаса, П. Білій, Д. Хорват, д-р В. Кліш, по 6.00 дол. — О. Гарбера, по 5.00 дол. — І. Грицко, Д. Секелик, по 4.00 дол. — Й. Шарун, М. Михайліска, Н. Троян, М. Попович, Т. Чурма, М. Бискош, М. Слота, Д. Головатий, А. Шандрук, 2.00 дол. — Я. Ячмінська.

КАНАДА:

212.88 дол. — (300.00 канадських) 1-ий Відділ ОЛК в Торонто, 19.00 дол. О. Баран, 12.00 дол. — Й. Філь, 9.00 дол. — І. Мацканин, 8.00 дол. — С. Ткаченко, 7.00 дол. — М. Феевич, 6.50 дол. — М. Голик, 5.00 дол. — С. Хома, по 4.00 дол. — І. Оленич, Г. Пишняк, по 2.00 дол. — Д. Шпинда, П. Минда, М. Каленчик, І. Дмитришин

АВСТРАЛІЯ: по 10.00 дол. — С. Вашишин, Г. Береговий.

БЕЛЬГІЯ: 24.00 дол. — М. Ільчишин, 4.00 дол. — А. Качмарський

АНГЛІЯ: 4.28 дол. — П. Ворона

ШВЕЦІЯ: 8.00 дол. — С. Чупак

Всім жертводавцям складаємо щиру подяку.

Юліян Котляр
адміністратор

ДО УВАГИ ВШ. ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

НА ЧИСЛЕННІ ПРОХАННЯ НАШИХ ЧИТАЧІВ О ВИСИЛКУ "ЛЕМКІВЩИНИ" Ч. 4/1979, ПОВІДОМЛЯЄМО, що в 1979 р. ПОЯВИЛОСЯ ДРУКОМ ТІЛЬКИ З ЧИСЛА ЖУРНАЛУ.

АДМІНІСТРАЦІЯ ЖУРНАЛУ

LEMKIVSCHYNA

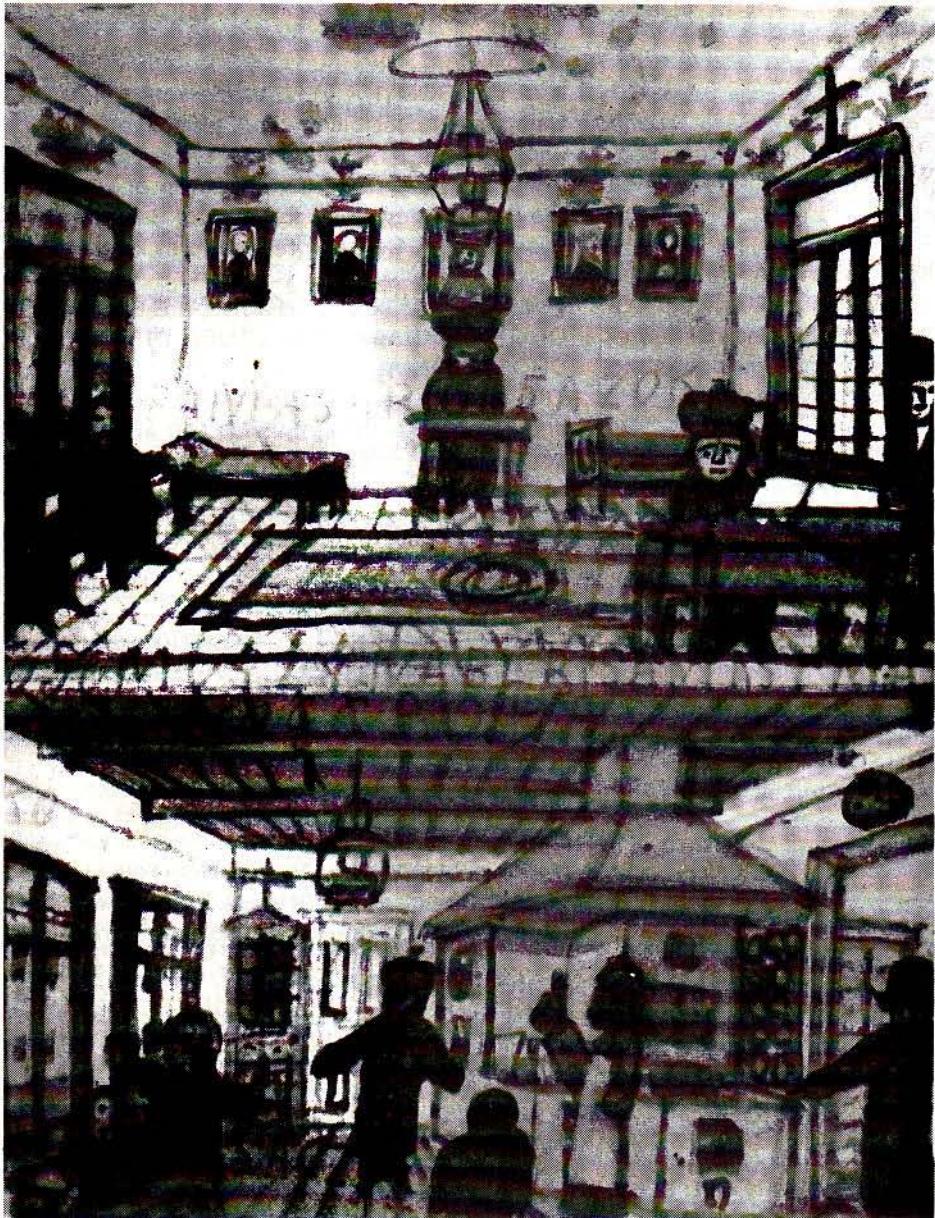
SUMMER, VOL. 2(29) 1986

- WE WELCOME "ZHURAVLI" 1
The Ukrainian Choir "Zhuravli" from Warsaw, Poland are touring the United States and Canada from September 23 to October 20, 1986. They will perform in all major Ukrainian communities.
- Y. VILIAMOVSKY: BUNKER "STIYAH" (translated by I. Lyko) 2
This article was published in the Polish journal "Perspektywy" in 1984, in which the author describes the OUN-UPA movement in the Zakerzoniya region.
- I. LYKO: "STIYAH'S HEROIC DEATH" 5
Commentary on the Y. Viliamovsky article.
- B. MOROCHIVSKYJ: MEMORIES FROM LEMKIVSCHYNA 7
The autumn months emerged into a cold and snowy winter of 1946/47. The exhausted men of UPA were constantly under siege of well-trained and well-outfitted Polish Army. With the last surge of force and energy they executed a well-planned and successful battle with the enemy killing their General Svierchovskyj. After that the hopelessness of their situation forced the men to cross the border into Slovakia.
- BCZ.: THE VICTORY OF UKRAINIAN COMMUNITY IN USTRYKY DOLISHNI 14
For the first time in 40 years, the Government of Poland gave permission to open the Ukrainian Catholic Church, and on December 22, 1986, the Ukrainians of Ustryky Dol. celebrated the feast of the Immaculate Conception in their own church.
- SCHEDULE OF VISITING "ZHURAVLI" CHOIR 9
- Rev. P. KOWALCHYK: MEMOIRS OF AN OLD LEMKO 10
The author, very vividly describes the interior of his grandfather's house and the layout of the typical Lemko village. With a note of sadness and a wish for better future for his beloved Lemkivschyna, he ends his story.
- ON THE PAGES OF "OUR WORD" 16
Excerpts from a Ukrainian publication of USKT, published in Warsaw, Poland.
- M. OSTROMYRA: LEMKIVSCHYNA AFLAME 16
Using every possible method, polish authorities tried to liquidate the Ukrainian Insurgent Army. But in spite of all odds, in March 1947 the squadron of UPA ambushed the Polish Army along the road of Balyhorod, in which Sverchovskyj, General of Poland was killed.
- P. LOPATA: THE 30TH JUBILEE OF THE MUSEUM OF THE UKRAINIAN CULTURE IN SVYDNYK, CZECHOSLOVAKIA 20
The museum was founded in 1959 and grew in size and importance. To date it has 17,000 articles and 15,000 people visit its exhibits yearly.
- J. DUDKA: "STIYAH", POEM 21
- DONATION LIST FOR THE ODL CHARITY FUND 22
- THE 7TH NATIONAL CONVENTION OF THE LEMKO ASSOCIATION OF CANADA 23
- ORGANIZATIONAL ACTIVITIES: ANNUAL MEETINGS 24
 - Branch #1 — Toronto, Canada
 - Branch #1 — New York, New York
 - Branch #23 — Auburn, New York
 - Branch #4 — Elizabeth, New Jersey
 - Branch #22 — Syracuse, New York
- LETTER TO THE EDITOR 26
- DONATION LIST OF THE 1985-1986 CHRISTMAS CAROLERS 27
- "LEMKIVSCHYNA" PRESS FUND 28

АДРЕСА СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЛЕМКІВ:
World Lemkos Federation

P.O. Box 175
Syracuse, N.Y. 13209

Digitally signed by http://lemko.org
DN: cn=http://lemko.org, o=Walter
Maksimovich, ou_email=PAID=walter@lemko.org,
c=US CLIFTON, N.J.
PERMIT No. 121
Date: 2009.12.26 01:00:41 -05'00'

Никифор з Криниці. Суд в Мушині. Акварель.

Published by
THE LEMKO RESERCH FOUNDATION, Inc.; Box 651 Cooper Station
New York, N.Y. 10276